

gazte zukua

norbanakotik kolektibora

1

PROZESU
ERATZAILEA

EGOERAREN
AZTERKETA
OROKORRA

gazte zukua

norbanakotik kolektibora

1

**GAZTE
PROZESU
ERATZAILEA**

EGOERAREN
AZTERKETA
OROKORRA

AURKIBIDEA

1.1. Sistema kapitalista patriarkarraren logika

1.2. Testuinguruaren irakurketa

1.2.1. Sistema kapitalista patriarkarraren egungo forma: neoliberalismoa

1.2.2. Krisiak

1.2.3. Mundua

1.2.3.1 Neoliberalismoaren fasea: desorekan oinarrituriko nazioarteko abagunea

1.2.4. Europako Batasuna

1.2.5. Frantziako Estatua

1.2.6. Espainiako Estatua

1.2.7. Euskal Herria

1.2.7.1. Gazteria

1.3. Alternatiba

1.3.1. Euskal Herrian

1.3.1.1. Zergatik eta zertarako Estatua?

EGOERAREN AZTERKETA OROKORRA

Egoeraren azterketa deituriko Gazte Prozesuaren lehenengo ponentzia hau gure inguru hurbilari nahiz urruneko egoerari begirada kritiko bat botatzeko baliatuko dugu eta horretarako, sistema kapitalista patriarkarraren logika orokorra ulertzeaz hasiko gara. Ondoren, sistema horiek XXI. Mendean hartzen duten forma zehatza ezagutzera pasako gara eta hala, munduak bizi duen zibilizazio krisiaren testuinguruan kokatuko gara. Zentzu horretan, Europar Batasunak, Frantzia eta Espainiako estatuek eta Euskal Herriak bizi duten egoeraren gaineko irakurketa egingo dugu iraganetik egunotarainoko bidaia eginez. Baina dena ez da atzera begiratzea izango, dena ez da irakurketara mugatuko, eta aurrera begira jarraitu beharreko bide lerroa marrazten ere ahaleginduko gara ponentziaren azken zatian; bai mundu mailari dagokionez, baina baita zehatzago Euskal Herri mailan ere.

1.1. SISTEMA KAPITALISTA PATRIARKARRAREN LOGIKA

Bizi dugun momentu hau sakonean ezagutzeko zailtasun handiak ditugu informazioak bonbardatuak gaituen sasoi hauetan. Sistemak ez dauka informazioaz saturatzea baino modu hoberik desinformatzeko. Hori dela eta, bizi dugun egoeraren gaineko ezagutza egoki bat izateko, munduaren (fisiko eta sozialaren) funtzionamendu orokorrari erreparatu behar diogu eta horretarako, **materialismo dialektikoaren oinarriak dira iraultzaileontzako tresna** nagusia.

Sarritan filosofia materialistak gauza materialekiko atxikimenduari eta dependentziari erreferentzia egiten diola pentsatzen dugu. Baina ulerkera hau ez da zuzena. **Materialismoaren ardatza munduaren azterketa eta ezagutza material oinarritzea da eta ez aldiz, mundu idealean** (zentzu filosofikoan: ongia, egia, jainkoa, beste mundua, ideien mundua, arima...). Errealitatea materiatik abiatzen da eta honen gainean eraikitzen dira bizitza eta ideiak; ez alderantziz.

“Logika dialektikoak mundua etengabeko mugimenduan dagoela dio, gauza guztiak harremanean daude eta kontraesana mugimenduan dauden gauza guzti horien oinarria dela planteatzen du. Etengabeko aldaketa unibertsalak aldaketa sakonak emateko aukera ematen digu.”

Elementu anitzez osatutako mundu materiala, izan naturala zein soziala, mugimendu etengabea aurkitzen da. Harri bat ez da beti harri berdina, haizeak jotzen du, edo urak higitzen du, edo barraskilo batek bere adurra uzten dio...hau da, gainontzeko elementuekin elkarrekintzan dago, etengabeko eraldaketa eraginez. Elementuen arteko lotura, talka, azken batean elkarrekintza, da mugimenduaren motorra.

Logika

Pertsona lurra lantzen hasten denean (ordura arte bildu eta ehizatu egiten du) **soberakina** agertzen da. Honek iraultza bat suposatzen du: giza-taldeek bizirauteko beharrezkoa baino gehiago dute. Soberakinen agerpenak bere kudeaketa eta jabe izatea dakar. Honekin batera, lan produktiboa bultzatuz, botere harremanetan oinarritutako lan banaketa eta hierarkia soziala ezartzea ahalbidetzen du, sexuen araberako rolen banaketa ezarriz.

Logika honek jendarte antolaketa zuzentzen duenean, **interes kontrajarriak dituzten aurkako taldeak sortzen ditu; zapaltzaileak eta zapalduak. Hauen arteko kontraesana (talka) eta elkarrekintza (lotura) etengabeko mugimenduaren funtsa dira.** Kontraesanez eramaten dute zapaldua zapaltzaile izatera. Horrela, jendarte honetako (eta oro har, humanitateko) mugimendu nagusiak zapalkuntzek eragiten dituzte, hots, interes kontrajarrietatik sortzen diren pertsona talde batzuek besteekiko duten botere harremanek.

Antolaketa honek forma ezberdinak hartzen ditu historian zehar: feudalismoa, esklabotza,... eta egun bizi duguna, kapitalismoa. Hau, industri iraultzarekin datorrela esan genezake, hau da, soberakina nagusiki produkzio industrialean kokatuz, metatzen den kapital ekonomikoa produkzioaren gainbalioa izanik.

Beraz, gure jendartea ordenatzen eta gidatzen duen sistemaren (alegia, kapitalismoaren) oinarria ez gara pertsonak, ez da bizitza; kapitalaren (lehengo soberakinen) metaketa (jabetza pribatuaz baliatu ahalik eta gehien eskuratzeko) baizik. **Sistema honek pertsonon biziraupena bermatzen ez duela aintzat harturik, jendartea indarkeriaren bidez ezarri eta mantendu den logika batean oinarritzen dela ondorioztatzen dugu.** Helburua kapitalaren metaketa izanda, sistema kapitalista patriarkarra zapalkuntzan eta esplotazioan oinarritzen da, pertsona lanerako biziz, eta ez bizitzaren mesedetan bizitzeko.

Funtzionamendua

Esan bezala, elementuen arteko etengabeko elkarrekintza eta talka, hots, kontraesanak, dira mundu naturala eta soziala mugiarazten dutenak. Horregatik jendarte antolaketaren kontraesan nagusiak ulertzea eta aztertzea funtsezkoa izango da errealitatea errotik eraldatzeko, mugimenduan eragiteko.

Bizi garen sistema kapitalista eta patriarkar honetan oinarritzko kontraesana lanaren antolaketan eta honen baitan ematen diren botere harremanetan topatzen dugu. Izan ere, funtsean pertsonok bizi ahal izateko lan egin behar dugu. Horrela, kapitalismoaren ezaugarri nagusia merkatuan saldu daitezkeen (hau da, truke-balioa duen produktu, zerbitzu, pertsona...) **merkantzien** (erabilgarriak izan edo ez, erabilera-balioa) produkzio orokortua eta hauekin lortutako etekina da. Etekina gero eta handiagoa izango da merkantzia produzitzeko beharrezko lanaren balioa gutxituz eta aldiz, merkatuan produktuak duen balioa handituz, hots, gainbalioa. Prozesu honetan agertzen den **kontraesana** sortutako gainbalioa bereganatzean indartzen da. Nork kudeatzen du sortutako gainbalioa? Nor da horren jabe? Hor dago beste gakoa. Jabetza pribatuaren bitartez, gutxi batzuk produkzio bitartekoen jabe dira, sorturiko gainbalioa eskuratuz.

Oinarria: soberakina. Sistema produktibo batean = plusbalioa.
Kapitalismoaren ezaugarri nagusia plusbalioa esku pribatuetan dagoela da.

Baina merkantzien produkziara zuzendutako lana, jendartearen biziraupenerako beharrezkoa den lan guztiaren parte bat baino ez da. **Halere, truke-baliorik ez duen lanak, hau da merkatuan saltzen ez denak, ez dauka balio ekonomikorik, nahiz eta erabilera-balio eta eragin ekonomiko handia izan lan horrek.** Kontzeptu honek argitzen digu sexuen arteko lan banaketaren zergatia. Patriarkatuak ahalbidetzen du pertsonon lan indarra sortzeko eta birsortzeko beharrezkoa den lana emakumeei egozte. Horrela, lan hau ez-lana bilakatu dute (etxekoa, ezkutukoa, balio

sozialik gabekoa], kapitalak ahalik eta etekin gehien ateratzearen logikari jarraituz: emakumeok ez bagenu egingo, sistemaren eginkizuna izango litzateke eta honek koste ekonomiko handiak ekarriko lituzke.

Bestalde, kapitalaren metaketaren logikari erantzunez, **sistema kapitalista patriarkarra herrien zapalkuntzan eta esplotazioan oinarritzen da: inperialismoan**. Sistemak herri zapalduak behar ditu kapitalaren mesederako. Botere hegemonikoa duen gutxiengo bat are eta gehiago aberastu dadin, beharrezkoa du gainontzeko herriak esplotatzea kontuan izan gabe hauen jatorri kulturala, herrien burujabetza ukatuz, merkatuen mesedera ezarritik. Batzuk esplotatu eta hustu eta besteak merkatuaren logikaren arabera jardutera behartu. Globalizazioak logika horri erantzuten dio. Hirugarren mundua deiturikoa lehengai eta eskulan merkearekin produzitu, lehen mundua deiturikoa kontsumo basatiaz saldu, eta sortutako zaborra berriz ere hirugarren mundua deiturikora eraman.

Eta azkenik, bada beste zapalkuntza handi bat kapitalaren metatzearen logikan: Amalurraren esplotazioa. **Sistema kapitalista patriarkarrak etengabeko hazkundera du helburutzat, eta aldiz gure planetaren lehengaiak eta biogaitasuna mugatuak dira**. Produkzio eredu linealak sortzen duen esplotazioak eta hondakinek duten kostu ekologikoa ez da kontuan hartzen, ekonomikoki irabaziak handituz.

Gazteriaz...

Mugimendu nagusienak zapalkuntza izenarekin identifikatu ditugun botere harremanek eragiten dituztela esan dugunean, ez dugu aipatu kontraesan horietan aurkitzen den botere askatzailea.

Kontraesana bi interes kontrajarrietatik sortzen den heinean, bi aurkakoen arteko talka dela esan dezakegu, zaharra eta berriaren arteko talka bezala (aurkako horiek ez dute zertan muturrekoak izan). Zaharra indarrean dagoen egoera da, bere baitan kontraesanak biltzen dituen. Kontraesan hauek, aurkako interesen talkaren bidez mugimendua eragiten dutenez, zaharrak egoera berriak sortzeko gaitasuna dauka. Hau da, aurkakoen talkak indartuz egoera zaharrean dauden kontraesanak gailentzen dira egoera berri bati bide emanez.

Hari horretatik ulertzen da gazte boterearen garrantzia. Nahiz eta modu absolutuan ezin dugun ulertu pertsonen garapenaz ari garela; zahartze prozesuak buru eskemen zurruntzea dakar. Esperientziak, gauza bertsuak behin eta berriz eta angelu ezberdinetatik ikusteak ezagutza handia ekartzen digu, baina baita gauzak beste era batera ikusi eta ulertzeko ateak itxi ere. Heltzen da momentu bat ezin dugula oineko behatz potoloa ahoan sartu. Beraz, heldu egitearekin mundu ikuskera zehatz baten arabera ezagutza pilatzen dugu, mundu ikuskera hori bera indartuz; jarrera kontserbadorearen hazia.

Garapena eman dadin, sormena esentziala da, guztiz derrigorrezkoa. Sormena, munduarekiko dugun ikuskera da. Gaztea izateagatik ez dugu

zertan sormenerako gaitasuna izan. Baina argi dago, gaztetan mundu ikuskera konkretu bat garatu gabe dugula eta horrek gazteoi sormenerako aukerak irekitzen dizkigula. Esperientziaren ondorioz, mundu ikuskera konkretu bat garatzen dugu eta horrek dakar sormena mugatzea, hala ere, landuz gero ez da zertan malgutasuna eta sormena galdu behar. Hala, jendartearen garapenaren bermea unean uneko gazteak gara; gu ezinbestekoak garelako une hori mugiaraziko duten kontraesan berriak ekartzeko.

Gauzak horrela, jendartearen garapenerako bezain derrigorra da gazte boterea, Euskal Estatu Sozialista, euskalduna eta feminista eraikitzeko.

“Irudimena da zuen boterea, hori da zuen jardunaren elementu interesgarriena. Zuek, mundu guztiak bezala, irudimen mugatua duzue, baina zuen nagusiek baino ideia gehiago dituzue. Guk, gure formazioaren ondorioz ideia zehatzak ditugu posible denaren eta ez denaren artean. Irakasle batek esanen du: ‘Azterketak kendu? Inoiz ez. Hobetu litezke, baina kendu ez’. Zer dela eta-hau? Bere bizitza erdia azterketetatik pasa duelako. Langile klaseak sarri imajinatu izan ditu borroka molde berriak, baina beti bizitzen ari zen une zehatzaren arabekoak. 1936an fabriken okupazioa asmatu zuen, hauteskundeetako garaipen bat egonkortzeko eta horri etekina ateratzeko zuen arma bakarra baitzen. Zuek irudimen askoz ere aberatsagoa duzue, Sorbonako hormetan dauden pintadekin frogatu liteke hori. Zuek sortu duzuenak badu zerbait harridura sortzen duena, trastornatzen duena, gure jendarteak sortu duen oro eta dena ukatzen duena. Nik horri, posible denaren espazioaren zabalpena deitzen diot. Ez uko egin horri.”

Jean Paul Sartre.

“Gazte izatea eta iraultzaile ez izatea kontraesana da”

Salvador Allende

1.2. TESTUINGURUAREN IRAKURKETA

Materialismo dialektikoak ongi azaltzen duen legez, mundu honetako gertakariak ez dira inoiz isolatuak eta gertatzen den oro da beste gertakari baten ondorio. Sarri, sistema kapitalista patriarkarrak gertakariak ateko behatxulotik erakusten dizkigu gazteoi, gauzen ikuspegi hertsia eta lausoa emanaz.

Antzeko zerbait gertatzen da krisiarekin ere. Azken urteetan horrenbeste entzun eta erabili dugun hitza afera ekonomiko soila balitz lez erakutsi digute politikariek, ekonomiako adituek eta hedabideek. Baina **ez gaude**

krisi ekonomiko soilean, kapitalismoa krisiaren sistema baita. Hortik harago, egun zibilizazio krisian edo bizitzaren krisian gaudela baieztatu genezake, krisia estrukturala baita.

Azken finean, bizitza ulertzeko, bizitzeko eta bizitza mantentzeko azken bi mendeetan egon den eredia bera dago krisian. Baieztapen honen gakoa **krisiak hamaika aurpegi** dituela ulertzearekin ikusiko dugu. Bi aldetako ispiluaren antzekoa da: krisi ekonomikoaren atzean krisi energetikoa, bioaniztasunaren krisia, krisi hegemonikoa, zaintzaren krisia, elikadura krisia, krisi demografikoa, demokraziaren krisia eta abar luzea daude. Eta era berean, krisi horien guztien atzean interes ekonomikoak. Mundua egituratu duen azken 200 urteetako ordenaren zutabe nagusiak kolokan daude: metaketa, garapen lineala, hazkundea (ekonomizista), kontsumismoa...

Azkenean, industria iraultzatik ezagutu dugun produkzio eta bizi ereduaren kontraesanak ageriago daude une honetan, eta **gatazka lana-kapitala dikotomiatik** harago, **bizitza-kapitala binomioan kokatu da**, kapitalaren akumulazioaren eta hazkunde etengabearen ereduak heriotzara baitaramate pertsonarekin batera, izadia osoa. Kapitalismo patriarkarrak hartu duen azken formak, neoliberalismoak, kontraesanak bere puntu gorenera eramán ditu.

Zorreen oinarritutako sistema izan da neoliberalismoa. Zorra orain ordaindu ezin dena etorkizunean ordaintzeko atzeratzea da. Lau zor nagusi sailkatu daitezke: finantza zorra, zor ekologikoa, emakumearekiko zorra eta langilearekiko zorra. Hala ere, zor hauetaz gain, aipatzekoak dira gazteriarekiko zorra, edota zor kulturala, besteak beste. Norbanakook zor hauekiko dugun erantzukizuna ahaztu gabe, zorraren gatibu bilakatu da jendartea, zor hori handiagotuz.

Lana-kapitala gatazkaren baitan, teoria marxistaren arabera, jabea, saltzen dituen produktuei etekina ateratzeko plusbalioaz baliatzen da. Plusbalio edo gainbalioa enpresariak langileari bere lan-indarragatik ordaintzen ez dion zatia da, berak irabaziak izan ditzan. Zentzu horretan nagusiak langileari, teorian, dirua zor dio. Baina kapitalismo finantzarioan plusbalio hori beste era batera ere bereganatzen du oligarkiak: orain lan-indarraren "aurrezkiekin" jokutzen dute, kredituarekin.

Finantza zorrarekin, sistema neoliberalak langileriaren egoeraren okertzearen aurrean kontsumoa pizteko baliatu duen trikimailua izan da kreditua. Norbanakoak zein Estatuak, denok bilakatu gara finantza entitateen menpeko. Zordun denaren lehentasuna zor hori kitatzea bilakatzen da eta horrek lan gehiago eskatzen du interesak ere ordaindu behar direlako, lana galtzeko beldurrez bizi da eta azken batean injustizien aurreko desmobilizazioa edo Stockholmeko Sindromearen antzeko zerbait sortzen du hartzekodunarekiko.

Zor ekologikoa txanponaren beste aldea da. Ekonomia produkzioan oinarritzen da, baliabide naturalen ustiatzean oinarritzen den produkzioan. Sistema kapitalista patriarkarraren logikaren arabera

hazkundera etengabea eta mugagabea da. Horrek talka egiten du ordea, Lurra dituen lehengai kopuru mugatuarekin. Egungo Mendebaldeko zibilizazioen produkzio eta kontsumo maila mundu osora hedatuko balitz, Lurra bezalako hiru edo bost planeta beharko genituzke bizirauteko. Aspaldi pasa genuen Planetaren biogaitasunaren langa. Ditugunak baino baliabide gehiago ustiatzen eta zabor gehiegi sortzen ari gara, eta ondorioz, etorkizuneko belaunaldienak izan beharko liratekeen baliabideak xahutzen eta eurentzat izugarritzko aztarna ekologikoa dena, zorretan uzten ari gara.

Garapen jasangarriaren kontzeptua 1987an sortu zenean, "ondorengo belaunaldien garapena eragotzi gabe, jendarte baten ongizatea bermatzen duen eredu ekonomiko-soziala" dela definitu zuen Nazio Batuen Erakundeak (NBE). Gerora argi geratu da orduko hartan zehaztutakoak haizeak eramane dituela, hazkunde etengabearen ametsa gailendu dela. Are gehiago, enpresa multinazional kutsakorrenak ere bere egin duten leloa izan da garapen jasangarria, euren aurpegia zuritze aldera. Gaur esan genezake, "hazkunde iraunkorra" bezalako hitz totemikoak, mundua polikiago deusezteko dakarren ereduak direla, gutxiago kutsatzea, epe luzean kutsatzen jarraitzeko. **Egun ez da nahikoa abiadura moteletzea, norabidea aldatu behar da**, pertsonen eta herrialdeen garapen soziala lehenetsiko duen norabidea hartuz.

Multinazionalen negozio aukera berria "ekonomia berdea" da. Rio+20 goi bileraren ondorioetan zokoratuta geratu den ideia bada ere (AEB eta Txinak norabide honetan jarraitzeko asmoa dute hala ere), izen ponpoxoaren atzean **multinazionalen baliabideak euren kontrolpean izateko asmo arriskutsua ezkutatzeko kapitalismo berdea**. NBEk berak onartzen du 2011ko Munduko Txosten Ekonomiko eta Sozialean orain arteko negozio errutinarekin ez dagoela segitzerik, baina horren aurrean ingurumenean sortzen ari garen kaltea teknologiaren bidez (biomasarekin erregaiak sortuz; georingeniaritzaren bidez atmosferatik CO₂a erauziz, eguzki erradiazioak kontrolatuz, euri kopurua handituz; nekazaritza industrialak sustatuz...) kontrolatu daitekeela diote. Erroan dago arazoa, beraz: kapitalismo berdea ez du onartzen planeta finitu batean bizi garela eta beraz hazkunde ekonomikoa ezin daitekeela etengabea izan.

Laugarren zorra, patriarkatuaren ondorio dena, emakumearen esplotazioa da. Sistema patriarkarrak emakumeari esleitu dion zaintzaile rola ondorioz, emakumearen zaintza lana ikusezin bilakatu du. Era berean, nahiz eta ustez lan munduan eta mundu akademikoan emakume gero eta gehiago dauden, datuek garbi erakusten dute "**boterearen maskulinizazioa**" gertatzen dela eta beraz emakumea beti bigarren mailako pertsonatzat hartzen dela. Hau da, nahiz eta emakumea gero eta formatuago egon, ezberdintasunak gero eta handiagoak dira; aukera eta baldintza prekarioagoak ezartzen zaizkiolako.

Emakumearen esplotazioa produkzio eredu kapitalistarentzat zein beharrezkoa den azaltzen duen datu argigarria da Thérèse Clerc-ek ematen duena: "[Frantziako estatuan] **emakumeek inon kontabilizatzen ez diren 41 mila milioi etxeko lan ordu egiten dituzte**, BPGren inongo kalkulutan

sartzen ez direnak. Nekatzen gaituzten 41 mila milioi ordu, gure pentsioa txikiarazten dutenak. Emakumeen erdiak soilik du pentsio osoa, bi heren pobrezia mugaren azpitik daude.”

Honek argi erakusten du, honek guztiak lana-kapitala zapalkuntzatik haragoko eremua hartzen duela eta **esplotazio afektibo-emozionala** eragiten duela. Egoera hau are larriagoa da emakume etorkinen artean. Oso esanguratsua da mendebaldeko jendartean zaintza lanak emakume etorkinen esku geratzen ari direla, esplotazio egoeran, soldata miserableen truke, kontraturik gabe eta euren etxeetatik urrun. Pobreziaren kateetatik ihesi etorri eta kateetan are gehiago katramilatu. Baina zaintza lanaren katea mundu mailako sare osoa da. Bertoko emakumeak lan munduan sartzen dira eta zaintza lanak emakume etorkinen esku geratzen dira, baina horren ondorioz herrialde zapalduetan beste emakume batzuk are egoera larriagoan geratzen dira zaintza lanak egiten.

Patriarkatuaren indarra eta emakumearen bigarren mailako egoera, sexismoa konfirmatzen duten datuetan azaltzen da. Europan esaterako, ikerketa ofizialen arabera %19ak indarkeria matxista justifikatzen du kasu batzuetan. **Emakumea zein bere gorputza esplotaziorako objektu bilakatzen ditu sistema kapitalista patriarkarrak.**

Guztiak ere, denbora ebasten digute. Bizitzeko denbora. Batean, zorra ordaintzea lehentasun bilakatzen dugulako, bestean izadiaren etorkizuna hipotekatzen ari garelako edota zaintza lanaren bitartez emakumeari bere garapen pertsonalerako denbora ebasten zaiolako.

1.2.1. SISTEMA KAPITALISTAREN EGUNGO FORMA: NEOLIBERALISMOA

1955ean Victor Lebow salmenten analistak gerora sistema kapitalista patriarkarraren oinarritzko zutarri izango zen ideia bota zuen gerra osteko ongizate estatuaren aro loriatsuan: “Hain izugarri produktiboa den gure ekonomiak eskatzen du kontsumoa bihurtzea gure bizieraren muina, erritua bihurtzea bai erosketa nola ondasunen erabilera, kontsumoan bilatzea gure asebetetze espirituala eta gure egoeraren betetasuna... Guk gero eta erritmo biziagoa behar dugu gauzak kontsumituak, erreak, ordezkatuak eta baztertuak izan daitezen.”

Produkzioeko kostu ekonomikoak apaltzeko sortutako eredu fordistak, behar baino ondasun material gehiago sortzen zituen, eta guzti horri aterabidea eman eta aberasten jarraitzeko kontsumoa gizakiaren muina bilakatu beharra zegoen.

70eko hamarkadako krisia aitzakia hartuta, programa neoliberala abian jartzea ebatzi zuten munduko agintariek. **Hiru oinarri nagusi ditu: desregularizazioa, espekulazioa eta zorpetze masiboa.**

Desregularizazioak **bi ondorio nagusi** izan ditu: **zerbitzu publikoak pixkanaka pribatizatzea** herritarron eskubideak multinazional eta

enpresen eskuetan utziz, eta bestetik **merkatuen liberalizazioa**, kapitalaren joan etorriak inolako mugarik izan ez dezan. Honek, besteak beste, deslokalizazioak eragin ditu lan esku merkeagoaren bila joan baitira enpresak inperialismoaren ondorioz zapalduta dauden herrialdeetara.

Espekulazioa da neoliberalismoaren bigarren gakoa. "Produkzioak dirua sortzen du" eredutik "diruak dirua sortzen du" eredura egindako jauzia da. Honen ondorioz dirua sortzen den eremua (ekonomia erreala) eta finantza ekonomia (fikziozko ekonomia) bereiziz doaz, burbuilak sortuz. Diru erreala eta fikziozkoa ez dira neurri berean hazten. Ondorioz, zorrak ordaindu ezin diren unea iristen da, ez baitago interesen ondorioz metatzen joan den zorra ordaintzeko beste diru errealik.

Zorpetze masiboa da hirugarren elementua. Azken 30 urteetan Kontsumo Prezioaren Indizea (KPI) -produktuen prezioa- eta langileriaren soldatak -bizi maila- ez dira maila berean hazi. Burbuila espekulatiboaren bidez eskubideak luxu bihurtu dituzte zorpetzea bultzatuz, etxebizitza eskubidea izanik horren adierazgarri. Kontsumoari eusteko estrategiaren erdigunea bankuak bilakatu dira, kredituak eta maileguak eskainiz herritarroi zein Estatuei. Honek, zorra ordaintzea lehentasun izanda, merkatuen menpeko bilakatu gaitu.

Kontsumoaren jendarte honek era berean, hiru zutarri nagusi izan ditu:

Publizitatea: asebetetze pertsonala eta espirituala bilatzera bidean, zoriontsu izateko beste produktu baten beharra saltzen digu. Jendartea kontsumo taldeetan banatu eta sistema kapitalista patriarkarraren baloreak erreproduzitzen ditu, gazteak eta emakumeak kontsumo gai bilakatur.

Kreditua: kontsumitzeko beharra asetzeko eta nahi dugun guztia erosi ahal izateko, dirua ematen du, era berean zorpetzea espekulaziorako eta pagotxerako baliatur.

Zaharkitzapen programatua: produktuak behin eta berriro erosiak izan daitezen, epe jakin batean izorratzeko programatuta daude. Honek, diruaren etengabeko xahutzea sustatzeaz gain, behar baino produkzio handiagoa izatea justifikatzen du, Lurraren baliabide naturalak mugatuak direla kontuan izan gabe eta era berean, Lurra bereganatzeko gai ez den zabor kopuru ikaragarriak sortuz.

Iraungitze programatuarekin batera bada antzeko beste kontzeptu bat ere. Hautemandako zaharkitzapenak, oraindik erabilgarri dauden gauzak botatzeko konbentzitzen gaitu. Sistemak produktuak etengabe berritu eta itxura aldatzen ditu kontsumoa bermatze aldera eta publizitatearen bidez sortzen dituen moden ondorioz, sinetsarazten digu produktu hori erosten ez badugu modaz kanpo egongo garela eta jendartetik kanpo geratuko garela.

1.2.2. KRISIAK

Kapitalismoaren esentzia zapalkuntza da eta horren ondorio dira krisiak. Kapitalismoaren logika esplotatzaileak, berariaz krisiak dakartza. Krisi ekonomikoa, finantza krisia, krisi ekologikoa eta abar. Beraz, esan daiteke kapitalismo patriarkarra krisiaren sistema dela. Are gehiago, ondorio diren krisi horiek baliatu egiten dituzte sistema bera kapitalaren defentsan behin eta berriz birfundatzeko. **Kapitalismoaren esplotazioak krisiak dakartza eta krisiak kapitalismoaren birfundazioa dakar geroz eta gehiago esplotatzen jarraitzeko, hortik krisiak ziklikoak izatea.**

Lehenago aipatu bezala Zibilizazio Krisia da egun bizi duguna, krisi anizkoitza. Krisien zerrenda luzea bada ere, honako hauek nabarmenduko ditugu:

Baloreen krisia: sistema kapitalista patriarkarra gutxi batzuen interesen mesedetan eraikitako makinaria osoa da. Gutxi batzuek irabazi dezaten besteak galtzaile izango dira. Denak den bezala jarrai dezan, sistema kapitalista patriarkarrak pertsonak subjektu sozial gisa tratatu beharrean, pertsonak indibiduo gisa tratatzen ditu. Horren adierazgarri da esaterako, **eskubide kolektiboen ginetik, modu interesatuan eskubide indibidualak** gailen araztea. Pertsona indibiduo gisa tratatuta "norberak bonbon eta gainerakoak hor konpon" bizi filosofia indibidualista sustatzen du, hala, kontrabotere soziala ezabatuz. Zentzu horretan, **rol maskulinoari egozten zaizkion baloreak gailentzen dira**: indibidualismoa, lehia, indarra, norberekeria, zikoizkeria... Sistemak sustatzen duen pertsona eredu "independenteak", bizitzeko beharrezko dituen lotura afektibo guztiak hautsi eta Indibiduo bakoitza bere zilborrari begira egotera bultzatzen du, Amalurrarekiko errespetua galduz, beste pertsonetikiko errespetua galduz eta norbere interesak lehenetsiz, ondoren aipatzen diren krisietan are gehiago sakonduz.

Krisi ekologikoa: krisi hau bera ere anizkoitza da. Beronen baitan sartzen dira krisi energetikoa, bioaniztasun krisia eta krisi klimatikoa, besteak beste. **Lurraren baliabideak mugatuak dira eta horrek, ezinezko egiten du hazkunde etengabea.** Energiaren krisiak epe laburrean are krisi larriagoa ekarriko du. Horren adibide da erregai fosilekin (gasa, petrolio...) gertatzen ari dena, egungo ustiaketa ereduarekin jarraituz gero urte gutxiren buruan, ustiatzen negozioa egiten dutenentzat errentagarri izateari utziko baitiote. Egun produzitzen diren produktuen %95ak dauka petrolio eta honekiko dependentzia ikaragarria da, produktu horien garraioan esaterako petrolio erabiltzen baita. Nahiz eta estimazio bat izan, 2005-2006an "Peak Oil" delakoa gainditu genuen, hau da, ezagutzen den munduko petrolioaren erdia gehi bat ustiatuta dago.

Baina bada kezkatzeko arrazoi gehiago. Aldaketa klimatikoa esaterako. Mundu guztiko biztanle guztioi zuzenean eragiten digun krisia da. Pertsonok produkzio katean sortzen dugun kutsadura eta zaborraren ondorioz lur planetan uste baino azkarrago ari da aldatzen klima. Berotegi efektua ondorio ekonomiko, politiko eta sozial larriak eragiten ari da dagoeneko.

Eta ez dago zantzurik norabidea aldatuko denik. Gainera herrialde emergenteak ere ez daude hazkunde eredu honi uko egiteko. Egoera larria bada ere herrialde kapitalistek aldaketa klimatikoaren ondorioekin negoziua egiten dute. Lur planetaren osasunagatik kezka faltsua agertu eta energia "berdeekin" aurpegiak zuritzen dituzte; hala, etekin ekonomikoak lortzen jarraitzeko kutsadurari amaierarik eman gabe.

Azkenik bioaniztasunaren krisia ere badago. Baliabide naturalen ustiatzearen ondorioz, Lurraren birika diren baso eta oihanak desagerrarazten ari gara, animalia espezieak akabatzen, ozeanoak husten... Lurra bizitzeko moduko eremu egiten duten elementu orekatzaileak suntsitzen ari gara abiadura ikaragarrian. Azken 200 urtetan 65 milioi urteko bizitzaren iraungitze handiena eragin dugu.

Egungo hazkunde eta produkzio ereduan ustiatzen ari garen lehengai kopurua eta sortzen dugun kutsadura eta zabor kopurua kontuan izanda, hiru-bost planeta artean xahutzen ari gara urtero. Euskal Herriko biztanle batek duen bizi eredua mantentzeko planeta eta erdi behar dira. 1980an gainditu genuen produkzioaren eta biogaitasunaren arteko oreka. Lur Planetaren biogaitasuna urtebeteko plangintzara mugatuko bagenu, Euskal Herrian apirilerako xahutu dugu erabili genezakeen guztia eta hortik abendura artekoa etorkizuneko belaunaldiei ebasten ari gara. Mundu mailan faktura hori azarorako xahutzen dugu. Hori da guk uzten dugun aztarna ekologikoa.

Finantza krisia: neoliberalismoan diruaren eskaintza etengabe haziz doa espekulazioaren ondorioz. Bankuen aktiboak bikoiztu egiten dira 10-15 urtero. Espekulazioaren ondorioz, burbuilak sortu eta aktibo edo diru kopurua ekonomia erreala baino askoz azkarrago hazten da. **Ekonomia errealak ezin dio jarraitu finantza ekonomiaren hazkunde erritmoari.** Horren ondorioz, ekonomia errealak sortzen duen dirua beharrezkoa da kredituak eta maileguak ordaindu ahal izateko. Honela zor publikoak eta defizitak gora egiten du sistema osoak huts egiteraino.

Zaintzaren krisia edo zero sektorearen krisia: sistemaren metabolismoak pertsona bera ere makina produktibo bilakatu du enpleguaren bidez. Gure bizitzakodenboralanerakobizidugu. Lan produktiboa, lan erreproduktiboaren gainetik kokatzen da gaur egungo mende baldeko kulturaren. **Diru truk egiten ez diren oinarritzko zaintza lan horiek** emakumeen gain ezartzen dira jendartearen gain ezarri beharrean, eta aitortzarik ez izan arren **sistema sozioekonomikoaren funtzionamendurako oinarritzko zutarri dira.** Horregatik lan produktiboari loturiko hiru sektoreen oinarrian, lan erreproduktiboari dagokion zero sektorea ezinbestekoa da pertsonaren ongizaterako, pertsonen arteko harremanak garatzeko eta birsortzeko. Mende baldeko emakumea lan munduan masiboki sartu denean, zero sektorea ere merkantilizatu egin da (sarritan emakume etorkinen esku geratzen delarik eta baldintza prekarioetan beti). Krisia nabariagoa den honetan, krisitik ateratzeko kostuen pisu handiena emakumeen gainean ari da erortzen, lan ordu ordaindu bikoitza edo hirukoitzaz gain zaintza lanak ere bere gain daudelako.

Krisi hegemonikoa: Berlingo harresia erori zenetik AEBen inperioa izan da nagusi munduan bere eredu neoliberalarekin. Baina azken 20 urteetan bestelako herrialdeak ere pixkana indarra hartuz joan dira, **Amerikako Estatu Batuen botere hegemonikoari krisia** eraginez. BRICS (Brasil, Errusia, India, Txina eta Hego Afrika) direlako herrialdeak potentzia ekonomiko eta politiko kapitalista bilakatu dira, Txina bereziki modu nabarmen batean. Hau, Amerikako Estatu Batuen hegemonia zalantzan jartzera heldu da.

Txina eta Estatu Batuen arteko borrokaren artean, bigarren Gerra Hotz antzeko baten aurrean aurkitu gintezke. Lehia bizia dago besteak beste geratzen diren erregai fosilen nagusi zein egiten den ikusteko. Bitartean, Europa zaharrak lehen mailako potentzia izaten jarraitzen du, baina ezin daiteke ukatu krisi larrian murgilduta dagoenik. Gainbehera horretan lehen mailako beste potentziek Europa sostengatzen dute, azken horren hondoratzeak eragin zuzena izango lukeelako potentzia horien nagusitasunean.

Legitimitate krisia: Demokrazia ordezkatzailerik krisian dago. Krisi ekonomikoak agerian utzi du merkatuen diktadurapean bizi garela eta klase politikoak herritarron interesen mesedera egon ordez, merkatuen txotxongilo telegidatuak direla. Honek zilegitasun krisi latza eragin du herritarron artean. Hauteskundeetan abstentzioa goraka doa orokorrean, jendartearen parte hartze politikoa murrizta da oso eta klase politikoaren sinesgarritasuna lokatzetan dago.

Krisi nagusietako batzuk baino ez dira hauek. Baina badira krisi gehiago ere. Hezkuntza akademikoaren krisia -merkatuen nahietara bideratutako hezkuntza sistema denez gaur egungoa, pertsonon garapena bigarren mailan dago-, osasun krisia -osasunarekiko dagoen kontzientzia fisiko, psikologiko eta sozial falta-, krisi psikologikoa -depresioak, estresa, suizidioak...-, krisi demografikoa -200 urtetan zazpikoitz egin da pertsona kopurua. Arazoa ez da soilik kopurua. Mendebaldeko bizi eredua eta kontsumo ohituren gorakada da arazoa, bizi itxaropena ere gora doa...-, elikadura krisia -pertsona guztiak asetzeko beste elikagai dago, banaketan dago arazoa. Bestalde, gero eta gehiago kontsumitzen dira atzerrian ekoiztutako produktuak, eta elikadura desorekatuaren ondorioz sortzen diren gaixotasunak, elikagaien kutsadura,...-, krisi kulturala -bioaniztasuna lur planetaren iraupenerako garrantzitsua den bezala, kultura eta hizkuntza aniztasuna ere bada. Inperialismoaren ondorioz abiadura ikaragarrian ari gara desagerrarazten eta uniformatzen munduko hizkuntzak eta kulturak-, belaunaldien arteko krisia -belaunaldien arteko haustura nabarmena da eta ez dira kontutan hartzen hurrengo belaunaldien beharrak ...-.

Desorekaren munduan bizi gara beraz. Krisi ekonomikotik irteteak ez du berez krisi guzti hauen konponbidea ekarriko, baizik eta hauetan gehiago sakontzea. Krisitik ateratzeko modu bakarra, kapitalismo eta patriarkatuarekin apurtzea da. Aitzitik, elite ekonomikoaren apustua garbia da: epe motzeko etekin ekonomikoen mesedetan izadiaren etorkizuna hipotekatzeko prest daude. **Krisia baliatuz kapitalismoaren birfundazioa** dute helburu Sarkozyk 2008an garbi esan zuen bezala.

1.2.3. MUNDUA

Egungo testuingurua ulertzeko, atzera so egin eta orain gutxi arte estatuak agente orekatzaile gisa jokatuak paperaren desegiteaz mintzatu behar gara. Ongizateaz alegia, Estatuak ekonomian parte hartzeko zuen eskumen erregulatzaileaz. Zehazki mendebaldeko kapitalismo patriarkarrak sorturiko hainbat desoreka baretzeko asmoz sortutakoa eta egun desegiten ari dena. Ongizate estatua baina, ez da betidanik izan, une historiko zehatz batean kapitala eta lanaren arteko indar harremanen ondorio izan zen desoreka ezkutatzeko.

Ongizate estatuaren loraldia II. Mundu Gudaren ostean kokatzen da. Bi indar militar eta produkzio eredu suertatzen dira garaile: Ameriketako Estatu Batuak, kapitalista, eta Sobietar Errepublika Sozialisten Batasuna, ekonomi planifikatu sozialista.

Ongizate estatuan, estatuak paper aktiboa jokatzen du desberdintasunak gutxitzeko. Politika fiskal progresiboaren bitartez, errenta altuenei gehiago kobratuz, aberastasuna birbanatzen da gutxiago dutenen artean. Hezkuntza eta osasun eskubideak unibertsalak dira, errentaz gaildi daudenak. Lan aseguruia eratzen da, istripu, langabezi edo eta erretiroa izaterakoan kobratu ahal izateko. Finean, estatuak ekonomian parte hartzen du desberdintasunak gutxitu eta aberastasuna birbanatzeko asmoz. Ongizate estatua kapitalismoaren iruzur bat da, herritarrek lasaitu eta beste eredu baten alde iraultza ez egiteko.

Eredu sozioekonomiko honek, komunismoa ideologikoki higitzeaz gain langile borrokak kapitalismoaren barruan egindako lorpenak zanpatu zituen, horrela, kapitalismoaren biziraupena ziurtatuz. **Kapitalak, etekin ekonomiko txikiagoa aterako zuen arren, bere biziraupena bermatzeko asmoz sortu zen.** Keynes izan zen korrante honen bultzatzailea.

Eredu honen eskutik handitu zen eskaintza zein eskaria, masa kontsumo jendartea garatuz. Hainbat hamarkada iraun zuen ereduak, SESB-en erreferentzia komunistaren indarra bere baitan mantendu zen bitartean.

80ko hamarkadan aldez, Chicagoko eskolako pentsalari kapitalistak, Friedman tartean zegoelarik, ongizate estatuaren oinarrien aurka ekiten hasi ziren, honela **neoliberalismoa deituriko kapitalismoaren fasean sartu ginelarik.**

90eko hamarkadan eman zen eraispen prozesua munduan, hala ere 70eko hamarkadatik Latinoamerikako diktaduretan (Txile, Argentina, Uruguai) aplikatzen hasiak ziren. Hauek laborategien papera izan zutelarik botere hegemonikoaren gidaritzapean eta ondoren 80ko hamarkadan Reagan eta Thatcherren eskutik hedatu zen AEBn eta Erresuma batuan. Estatuak ekonomiarekiko oro har izan beharreko harremanaren birdefinizioak, aipaturiko kapital eta lanaren arteko indar harremanen aldaketari erantzuten dio. Murrizketak, lan erreformak eta oro har neurri ekonomiko neoliberalak deritzotenak, testuinguru horretan kokatu behar dira.

Ofentsibaren helburua, **eremu ezberdinetan Estatuaren esku-hartzea gutxitzea** da; kapitalari etekinak ematen dizkion sektoreak enpresen eskura pasaz -eskubideen pribatizazioa-, aberastasun handia dutenek hainbeste ez ordaintzeko neurri fiskalak hartuz, gastu soziala murriztuz, langilearen prekarizazioan sakonduz eta hezkuntza zein lan erreformak "malgutasunaren" eufemismoan aurrera eramanez.

Egungo testuingurua ofentsiba horren baitan kokatzen da, ezkerre eredu ezberdinak izan arren erreferente alternatibo argirik gabe ageri den honetan mundu mailan. Hau dela eta, aipaturiko tendentzia areagotzeko arriskua dago datozen urteei begira.

1.2.3.1 Neoliberalismoaren fasea: desorekan oinarrituriko nazioarteko abagunea

90eko hamarkadaren hasieran, SESBen desagerpenaren ondorioz, kapitalismoak fase berri bati ekin zion ofentsiba klabea. Aldi berean, kapitalen mugimenduak liberalizatu zituzten, modu honetan, finantza kapitalismoaren fase berri batean sartu zelarik mundua. Jada, inolako kontrolik gabe, kapitalak nahi zuen munduko lekuan, zein kapital hutsen finantza merkatuetan inbertitu zezakeen.

Horrela, globalizazioan urratsak emanez deslokalizazio prozesua zabaldu zen. Kapitalak inbertsio produktiboak lurralde industrializatuetatik -AEB, Europa- kendu eta kostu urriagoko lurraldeetara -esku lan merkea- eramaten zituen. Lehen eta hirugarren mundua deiturikoen artean dependentzia areagotuz. Era horretan produktuaren kostua merkeagotu eta langileen arteko kompetentzia areagotzen zuten. Eta AEBn batez ere, kontsumoa indartu egin zen kredituaren hazkundearen bitartez. Aldi berean finantza kapitalaren bolumena izugarri handituz.

Taktika ekonomiko honek denboran zehar ondorio desberdinak ekarri ditu. Batetik, **lana-kapitala harreman dialektikoaren baitan, kapitala nagusitu da** beti. Zentzu horretan, langabezia eta prekarizazioa areagotu dira. Bestetik, kapitalak kontzentrazio prozesua handitu du, etekinak pilatuz. Modu honetan, lanaz harago, bizitza eta kapitalaren arteko binomioan murgildu garelarik.

Baina hauez gain, bestelako eraginak ere izan ditu taktika ekonomiko honek. Produkzio merke gune horiek, kapitala pilatzen hasi diren lurralde industrializatu bilakatu dira urte hauetan -BRICS: Brasil, Errusia, India, Txina, Hegoafrika-, balantza komertziala positiboa izanik. Adibide gisa, Txinak, egun munduko aktibo monetarioen 2/3 duela kalkulatzen da.

AEB eta Europan izandako taktika ekonomikoaren ondorioz, efektu desberdinak izan dira, batez ere AEBetan: desindustrializazio izugarria, langabezi estrukturalaren areagotzea -lana deslokalizatu delako, langabetuen tasa aurrerantzean %10 ingurukoa izango dela kalkulatzen da-, estatuaren defizit publikoaren hazkundea eta finantza sektorearen deskapitalizazioa besteen artean. Finean, langile klasearen bizi baldintzen kaltetzea ekarriko duten ondorioak.

Ondorioz, potentzia berrien agerpenak (BRICS), orain arteko hegemonia zalantzan jartzen du. Potentzia berriak ordena berria eskatzen hasi dira, eta ordena berri hori lortu arte gudari ekin diote. Hala ere, aipatu beharra dago, azken hamarkadan hazkunde eremu izan badira ere dezelerazioan sartu direla. Europako atzeraldia eta Estatu Batuetako geldialdia mundu mailako krisi bilakatu delarik. Potentzia berrien presentziak, AEB eta Errusia-Txinaren aurkako ofentsiba militarra handitu du, gerra hotzaren mamua berpiztuz.

Armamentu militarren, eta bereziki armamentu nuklearraren harira sortzen ari diren potentziak eta beraien arteko lehiak ere ezin ditzakegu aipatu gabe utzi. Bada bereziki aipatu beharreko bat eta azken urteotan AEBen atzean indarrez sartu dena; sionismoa. Palestinarren odolarekin eraikitako **Israeleko estatuak mundu mailako indar militar nagusietako bat izaten jarraitzen du** baliabide militarrei zein segurtasun kontuei dagokionean. Makinaria guzti honek, jendartean izua hedatu eta herritarrak kontrolpean izateko shockaz baliatzeaz gain, herritarrak zein herrien arteko gudak bultzatzen ditu, kapitalaren mesedera noski.

Honen adibide dira azken urteetan ekialde hurbilean ematen ari diren guda guztiak; Iran, Siria, Irak, Afganistan, Libia... Estatu dominatzaileen arteko lehiaren eszenatoki bezala baliatzen dituzte lurralde hauek. Petrolioia lapurtzeko helburuarekin, nahi duten herria ustiatu eta gerra finantzatzuz.

Potentzia kapitalista hauen arteko konfrontazioak finkatuko du datozen urteetako abagune ekonomikoa eta Eurogunearen eta AEBen krisiaren iturburu izango dira. Bertako biztanleok larrutik ordainduko ditugu konfrontazio horren ondorioak.

Ondorio hauek jasaten ditugun herritar zein herriok ez gara bilakaera honetan etxean gelditu ezta geldituko ere. Izan ere, **mundu mailan badira kontrabotere baten aldeko adibide ezberdinak** itxaropen arrazoi eta eredu izaten jarraitzen dutenak. Hala ere Estatu gehienek gehiengoaren nahiei muzin eginez, kapitalaren mesedeetarako neurriak aplikatzen jarraitzen dute.

Batetik, Latinoamerikako hainbat estatuetan garatzen ari den XXI. mendeko sozialismoa dugu, diktadura neoliberalak deuseztatzeko herri altxamenduen espresio ezberdinak erabili izan dira, ondoren, hauteskundeez baliatuz gobernuak eskuratu eta sozialismorantz jotzeko helburuarekin. Ameriketako hainbat estatutan hegemonikoa izatean lortu du, Venezuela aitzindari izanik. Herrialde hauek 70eko hamarkadan AEBtik zuzendutako diktadura neoliberalarekin deuseztaturiko sozialismoaren berreskuratze prozesuan daude.

Horrez gain, badira kontraesanak eta hainbat kritika: batetik, zenbait estatuk herritarrei begirako politikak ere egiten ari dira, nahiz eta batzuetan beharrian kapitalistei erantzutea baino ez duten lortu. Bestetik, planteamendu honek, aldaketa, estatu aparailuaren oniritziaren esku uzten du. Horrek, planteamendu honen bideragarritasuna ezbaian uzten duelarik.

Norabide horretan Latinoamerikan badira bigarren independentzia prozesua ematera bidean ALBA edo UNASUR bezalako lankidetzak proiektuak Bolibariar

pentsamenduaren baitan kokatzen direnak.

Itsasoaz bestaldeko mugimenduez gain, geroz eta ezagunagoak dira munduan zehar burutzen ari diren borrokak. Bai jatorrizko herrietan zein Estatu ezberdinetako herritarren burujabetzaren borroka geroz eta indartsuagoa izaten ari da. Aipatzekoa da bereziki Palestina, 1945ean Al Naqba (hondamendia) gertatu zenetik borroka dinamika eta erresistentzia iraultzailea. Kurdistanek (Iran, Irak, Siria, Armenia eta Turkia artean) ere urte asko daramatza independentziaren aldarrikapenarekin beraien luraren askatasunaren aldeko borrokan. Eta aipatu beharrekoak dira baita, Afrikako deskolonizazio prozesuaz geroztik oraindik orain frantses-espainiar zein beste estatu batzuen botereari aurre egiteko asmoz sortutako burujabetza prozesu iraultzaileak. Besteak beste hor ditugu Sahara edo Azawad (Mali, Tuaregak) bezalako herrialdeak. Hauez gain, Afrikan ematen ari den esku-hartze inperialista geroz eta ageriagoan geratzen ari da, argi geratu da nortzuk diren piratak, lapurrak... Izan ere, neokolonialismo prozesuaren aurrean, bertako herritarrak euren baliabide naturalen defentsan altxatzen ari dira, autodefentsan bitartekoak jarriz.

Europa inguruan berriz, greba orokorrak eta herri protesta masiboen lehen leherketak gertatu dira. Besteak beste aipagarriak dira murrizketa zein erreformen aurreko borrokak. Bide honetan, **herri mugimenduek betetzen duten papera ezinbestekoa da kapitalismo patriarkarraren ofentsiba honen aurrean**. Aitzitik, oraindik orain politika elektoralak eklipsatzen du herri mugimendua, hau da, ekintza zuzena. Nahiz eta herri mugimenduko espresio gehiago azaleratzen ari diren, oraindik ere politika elektoralak indar gehiago erakusten du.

1.2.4. EUROPAKO BATASUNA

Europa, aurreko atalean aipaturiko zurrumbiloaren erdian kokatzen da eta modu berezi batean Europar Batasuna; azken hau, nazioarteko potentzien arteko konfrontazioan galtzaile irtengo den potentzia bezala.

Europar Batasuna proiektu moduan, oinarri sendorik gabeko egitasmo gisa sortu eta garatu da. Sortze arrazoia ez zen izan europarren arteko ahaidetasuna eta komertzio askea, **Iparraldeko Europaren interesei erantzutea eta munduko hegemoniaren lehian AEBen aurrean indartzea** baizik, besteak beste. Denborarekin geroz eta argiago geratu dira interesak eta egun Alemaniaren mesedetara egokitutako proiektu gisa koka genezake 27en Europa.

Moneta eta batasun ekonomikoa, Europa iparraldeko estatuek haien produktuak hegoaldeko herrialdeetara esportatzeko helburuarekin diseinatu ziren. Izan ere, dibisa bakarrak ahalbidetu zion iparraldeari berez garesti liratekeen esportazioak modu merkeago batean egitea hegoaldean. Hegoaldeko herrialdeak balantza komertzial negatiboa izaten hasi zirenean ordea, etengabeko zorpetzeari ekin zioten. Sistema oparoa zen denentzat: iparraldekoek esportatu eta hegoaldekoek kontsumitu (hori bai, leporaino zorpetuz). Eta gutxika, **Europa bateratzeko jaio zen proiektuak berak Europa bitan banatu zuen**: iparraldea eta hegoaldearen arteko zuloa handituz.

Errealitatearen argazki honi, ezinbestean gehitu behar diogu azken urteetan Europako zenbait herrialdeetan (eta Europatik kanpokoetan ere bai) bizi izan dugun higiezinaren burbuila. Zabor hipotekei esker (kaudimen txikiko unitateei emandako kredituak) porlanean oinarritutako diktadura garatu besterik ez da egin. Azken urteetan, espekulazioaren eta Amalurraren txikizioak ez du mugarik izan eta horren adibide argiena dugu Espainian gertatutakoa.

AEBn Subprime kredituen krisiak eztanda egin zuenean ordea, berehala hedatu zen gainontzeko lurraldetara eta Europa ere bete betean jo zuen. Harrezkero, modu gordin batean bizi da krisia PIIGS deituriko herrialdetan: Portugal, Irlanda, Italia, Grezia eta Espainia.

Sinestarazi nahi izan digute finantza eta ekonomia krisia dela egungo hau baina argi dagoena da honen izaera alor horietatik haraindikoa dela: zibilizazioa da krisian dagoena. Krisi honen izaera estrukturala da eta bere jatorria 2008a baino zaharragokoa. Poltsikotik harago, bizitza bera dago jokoan eredu neoliberal eta patriarkarrekin.

Sistemaren funtzionamendua onura pribatuetan, kontsumoan, lehiakortasunean eta emakumeen, Lurraren nahiz langileriaren esplotazioan oinarritzearen ondorio da krisi hau. Hutsunez beteriko alor publikoaren biziraupena dago jomugan, oinarritzko eskubideak pribatizatzen ari direlarik. **Pribatizazio prozesu horren iturburu garrantzitsuetako bat Schengen Tratatu (1985) da zeinaren bitartez Europar Batasuneko herrialde guztiek jarraitu beharreko bide-orria markatzen zen**, hezkuntza eta osasuna bezalako oinarritzko zerbitzuen pribatizazioari ateak irekiz.

2010-2011 ikasturtean sartu zen indarrean Bologna prozesua Euskal Herriko unibertsitateetan eta jada nabariak dira honen ondorioak. **Bologna prozesua** onuraz beteriko prozesu moduan aurkeztu ziguten baina horren atzean ezkututzen dena **hezkuntza sistemaren homogeneizazioa eta pribatizazioa** besterik ez da. Lizentziaturak gradu bilakatu dira, Full-time ereduaren bitartez ezinezkoa da lana eta ikasketen arteko uztarketa, alor sozialeko ikasgaiak desagertzeaz daude, euskara hirugarren edo laugarren mailan gelditu da...

Goi mailako ikasketa sistema merkatuaren logikaren arabera egituratu da Bolognaren bidez, edukiak eta ebaluazioa enpresen mesedetara jarritz. Haatik diogu, gauregun luxu bilakatu da unibertsitatean ikastea, gurasoekiko menpekotasuna areagotzen duelarik, eta ia ezinezkoa euskaraz egitea.

Guzti horren aurrean ikasleria ez da lo gelditu eta irudimena tresnatzat harturik mila formen bitartez esan dio BOLOGNARI EZETZ! Hala ere, borroka horiek ez zuten Bolognaren aplikazioa galarazi. Euskal Herrian nahiz gainontzeko herrialdeetan argi gelditu da gazteria ez dagoela bere etorkizuna saltzeko prest eta ardura horren ondorioz pribatizazio politikei gogor ari zaio erantzuten.

Osasunaren kasuan, sistema pribatuak indarra hartu izan du osasun

publikoaren kaltetan, eta era berean multinazionalen onuran. Sendagaien koordainketa, zerbitzu nahiz enplegatuen murrizketak edota paperik gabekoen ez artatzea jendarte eredu hau gaixoa denaren adibiderik ikusgarrienak direlarik.

Egoera honen aurrean estatu agintariek eta **EBk emandako soluzio bakarra bankuak erreskatatzeko dirutza galantak zuzentzea da eta herritarrontzako ordea, murrizketak besterik ez**. Adibide argia dugu Grezian gertatutakoa, zeinaren bidetik doan Espainiako estatua. Jokabide hauek argi erakusten digute gobernariak ez dutela inongo begirunerik jendartearekiko; ez gara euren ardura eta helburua, gastu publikoa txikituz aberatsak diru gehiago metatzen jarraitzeko politikak finkatzea da. Horretarako, krisiaren aitzakiaz baliatzen dira. EBri dagokionez, geroz eta nabarmenagoa da bere erabakien atzean talde interesak ezkututzen direla.

Etorkizunari begira, ezin esan dezakegu panorama beltza ez denik. Gazteon etorkizuna pobrezian eta miserian oinarrituko dela argi dago. Hala eta guztiz, ondoratzen ari den txalupa hau urgaineratzeko eta bere **norabidea eredu kapitalista eta patriarkarretik aldatzeko esperantza bakarra dugu: borroka**. Borrokarik ezean ez dago aldaketarik eta horren adibide argia dugu, Islandia. Estatu hori, Europako bakarra izan da biztanleriak aukera izan duena hartu beharreko neurri ekonomikoez iritzia emateko. Hala, zorra ordaintzeari uko egin eta neurri gogorak hartu dituzte krisiaren arduradunen aurka: banku zuzendariak eta lehen ministro ohia zigortuz.

Islandiaz gain, geroz eta gehiago gara neoliberalismo eta patriarkatuaren aurrean altxatzen garen herritarrak eta EBren deuseztatzearen beharraz mintzo garenak ekonomia lokala sustatuz. Zentzu horretan, Grezian gertatutakoa aipagarria da. Bertan, egoera soziopolitiko eta ekonomiko larriaren erdian ezkerak indarra hartu eta herritarren murrizketa ezberdinei emandako erantzuna zinez eredugarria baita.

Ez da ordea ezkerria indartzen ari den sektore bakarra, azken urteetan Faxismoak Europan izan duen gorakada ere nabarmena baita, horrek esan nahi duen guztiarekin. Krisi egoeran jendartearen zabaltzen den beldurrak baliatzen da, segurtasuna eskaini eta horrela politika arrazistak, matxistak, liberalak edota antidemokratikoak ezartzeko.

Azkenik, aipatzekoa da mundu mailan eragina izango duten aldaketak ematen ari direla Europan. Eskozia eta Groenlandiaren autodeterminazio prozesuez mintzo gara. Biak ala biak, herritarren parte hartzearekin independentziarako bidea egiten dihardute.

1.2.5. FRANTZIAKO ESTATUA

Frantziako estatua, II. Mundu Gerraz geroztik, globalizazio ekonomiko eta kulturalaren alternatibatzat hartu izan da. 80ko hamarkadatik baina, eraldatze prozesu baten murgilduta dago, beste estatuetan bezala, eskubide sozialen eraispen bidean.

Frantziako iraultzan jakobinoek Liberté, Egalité eta Fraternité aldarrikapenak zabaltzen bazituzten ere, horien ezarpenerako garatutako **eredu zentralista Frantziako estatuan existitzen diren nazioen zapalketarako oinarria izan da**. Hortaz, Errepublikaren ardatz diren hiru ezaugarri horiek, ez dute, ez askatasun, ez berdintasun, ez anaitasunik ahalbidetzen Euskal Herria, Britainia, Okzitania, Korsika eta Herrialde Katalanetan.

Zentralismoak tokian tokiko burujabetza baztertzeaz batera, krisi asko ekarri ditu: horietako bat: nortasunarena da. Identitate krisi sakona ekarri du Frantziar nortasunaren inguruan azken hamarkadan sortutako diskurtso xenofoboak. Frantzian bizi diren migratzaileen matxinadak Frantziaren estatu nazio identitatea kolokan jartzea lortu dute. Bestetik, Frantziako estatuak, mugei barneko migrazioa erabili izan du euskal nortasuna galarazi eta desagerrarazteko Euskal Herriko hiru herrialdeetan. Izan ere, Lapurdi turistifikatu du eta Behe Nafarroa eta Zuberoako biztanleak migratzera behartu ditu.

Aipatzekoa da, Frantziak gaur egun ere Afrikan duen politika neokolonizatzailea. Deskolonizazio prozesua eman bazen ere, ezin esan genezake egun Afrikako herrialdeak burujabeak direnik, interes ekonomiak tarteko, bertako gobernu ustelen atzean edo sortzen diren guden atzean (beste estatu inperialista batzuekin batera) Frantziako Estatuaren esku-hartzea baitago. Honen adibide argia dugu Libian frantsesek Gadafiren gobernuaren aurka sortu eta finantzatutako altxamendua, geroago lurralde horren ustiaketarekin gelditu asmoz. Horra XXI. mendeko kolonizazio eredia; neokolonialismoa. Afrikan egiten ari dena bueltan datorkio inperioaren bihotzera migratzaileen matxinaden eskutik.

Hala ere, Michèle Alliot-Marieren garaia bukatu da. 2012ko hauteskunde Presidentzialistako eta Legebiltzarrerako hauteskundeetan ikusi denez, **eskuin muturraren gorakada nabaria** izan da. Zentrismoaren espazioa txikitu egin da eta eskuinaren grabitate zentroa are eskuinerago joan da. UMP Fronte Nazionalaren ultra eskuineko diskurtsoa hartzera behartua egon da. Hala ere, esan genezake, krisi garaietan, eskuinaren diskurtsoak orokorrean gorantza egiten duela.

Ekonomikoki, Frantziako estatuaren egoera ez da xamurra EB-aren baitan. Hegoaldeko estatuen baitan egoera makroekonomiko onena azaltzen badu ere, zorduna da Europar Batasunean, eta hegoaldeko estatuakiko lotura estuak ditu, ingurukoen krisialdiek jo eta berarekin eramango dute.

Hegoaldeko estatuak bereganako duten zor publiko zein pribatuen ordainketa etendurak -gertatzea aurreikusten dena- Frantziako finantza sistema ondora dezake. Frantziako estatuaren zoritxarrerako, hegoaldea nola ondoratuko den, eta honek Frantzia hondoratuko duen ikusi besterik ezin du egin, ezer egin ezinda. Finantza sistema pikutara joateko arriskuarekin, atzeraldi ekonomikoa datorkionez, Europako Moneta Sistematik irteteko hautagaia da.

Hegoaldeko ekonomietatik oparoena izaki, iparraldekoarekiko zordun

amaituko du, bertako biztanleek prekarizazio prozesua biziko dutelarik. Sektore publikoaren desegitea eta horrek ekarriko dituen ondorio sozialak arrisku erreala dira etorkizunari begira.

Eta nazioartean krisiaren aurrean lidergoa zuela erakutsi nahi izan duen arren, barne krisiak gainez egin dio. Izan ere, egindako erreforma edo aldaketa ororen aurrean (CPE, erretreten erreforma, Balladur,...) egondako borroka ezberdinek panorama baldintzatu izan dute. Hala ere, Frantziako ezkerrek oraindik Estatu batasunaren aldarria ez du zalantzan jartzen eta alternatiba gabe dago. François Hollande sozialdemokraziaren esperantza berria bada ere, Angela Merkelen murrizketa politiken aurrean hazkundearen beharra aldarrikatu du. **Planteatzen duen hazkunde eredu hori, eredu Keynesiarrean oinarritzen da**, Amaluraren esplotazioa eta porlanaren diktadura sustatuz, eta krisira ekologikoa areagotzen duten politiketan sakonduz. Horren adibide da Ipar Euskal Herrian AHTa egiteko erakutsi duen asmoa nahiz eta herritarren gehiengoak aurka egon.

1.2.6. ESPAINIAKO ESTATUA

Espainiako estatua inperialista izan da bere aurrekarietatik. Izatez indarrez sortu eta osaturiko estatu artifiziala den heinean, biziraupena bera ere indarrez bermatzera behartua dagoen estatua da. Zentzu honetan, estatu izaerak berak beste hainbat nazio zapaltzen ditu. Herrien zapalkuntza eta klase zapalkuntzan oinarriturik menpekota den estatu "independentea".

Alta, frankismoa izan zen zapalkuntza horren orbainik beltzena, faxismorik gogaikarrienaren erakusle. Klase zapalkuntza historikoa gailurrera bidean jarri eta ukazioa lehen lerroan agertu ziren, hortik klase zapalkuntzarekin batera nazio zapalkuntzak eta emakumearen zapalkuntzaren gogortzea. **Gerra, errepresio, zapalkuntza eta oro har klase baten aberastasun pilaketak, nazio, herri zein herritarren pobrezia gordina azaleratu zuen.** Honek, atzerakada handia ekarri zuen eremu ezberdinetan, hala nola, politikoa, zientifikoa...

XX. mende hasieratik ukazina izan da bi bandoen arteko talka, ezkerreko mugimenduaren hedapena nabaria izanik, mugimendu anarkista esaterako, altxamendu militarren ondorioz sortutako 36ko guda izanik talka horren eszenifikazio nagusia. Eliza izan zen frankismoaren ideologia zabaldu eta kontraboterearen aurka borroka ideologikoa aurrera eramanez. Eliza katolikoak zapalketa ideologikoaren truke hainbat onura politiko nahiz ekonomiko jaso zituen. Honen guztiaren aurrean ukazina dira ezkerretik borrokatzeko egindako ahaleginak, gehienak Espainiako estatuak bortizkeriaz isilaraziak, hortik ezkerrearen ahulezia. Hala ere izan dira borrokaren eta erresistentziaren eredu garri askapen nazional eta sozialaren bidean sorturiko eta erroturiko borrokak. Asimilazioa ekidin izanaren arrazoi nagusia.

Migrazioa ere fenomeno garrantzitsua izan zen frankismoaren garaian. Garai hartan frankismoaren muga barnean eman zen. Batez ere hegoaldetik

iparraldera, fabriken kokalekuak medio, jendea nekazal eremuetatik industria guneetara mugituz. Herritarren aldetik janari eta baliabide beharrak bultzatutako migrazioa izan bazen ere, Frankismoaren aldetik migrazio interesatua izan zen. Hori horrela, asimilaziorako estrategiaren baitan espainiar identitatea hedatzeko baliatu baitzuen frankismoak.

Baina estatuari dagokionean **herritarrek zapaltzeak klase baten aberastasuna suposatzen duen bitartean, pobreziaren hedapena ekidin ezina** egiten du. Honela, kapitalismo patriarkarrak irudikatzen duen hazkundea presazko lehentasuna izanik, formula magikoaren bila eraikuntzan aurkitu zuten irtenbidea. Batez ere etxebizitzak, aireportuak, errepideak, portuak, urtegiak eta abar luze bat eraikiz.

Eraikuntzan oinarritu zuen bere ekonomia eta hazkundea, puztu eta puztu, puztu ari zirena globo bat zela ohartu gabe edota ohartu nahi izan gabe. Arazoa gerora etorri zen, eraikuntzaren dinamika gelditzen jakin ez zelako. Kapital pribatu zein publikoa eraikuntzara bideratuta zegoen, honek guztiak zirkulu amaiezin bat sortuz: enpresak eta bankuak puztuz, zorra ere areagotuz.

Jendartean nabaria zen frankismoa ondorenean emandako leherketa. Bai kultura zein aldarrikapenen aldetik ahotsak geroz eta gehiago entzuten ziren. Baina alde batetik ezkerrearen ahulezia, frankismo suntsitzailearen eta izandako saldukeriaren ondorioz, eta bestetik errepresioaren jarraipenak eztanda eta aldarrikapena bere horretan geratzea egin zuen.

Diktadura eta demokraziaren artean amildegia sortu ordez diktadurari jarraipena emango zion zubia izan zen trantsizioa, Konstituzioa izanik hori lortzeko tresna nagusia eta honen bermatzailea estatu burua, Francok ezarritako erregea. Historikoki Espainiako estatua erresuma izan bazen, gaur egun oraindik mantentzen den monarkia izaera duen estatuari jarraipena eman zion. Bestalde, ez zen inongo epaiketarik edota kargutzerik egon frankismoaren erantzuleei zegokienez eta “cafe para todos” esaldi adierazgarriarekin autonomien estatua sortu zuten. Hau da, Espainiako estatua osatzen zuten lurralde guztiei autonomia izaera aitortu zieten. Honekin, askatasun egarria zuten nazioak apaldu, eta gainontzeko lurraldeak maila berean jarritz, hauek ere isilarazi zituzten. Modu honetan, erroko arazoak ezkutatu eta aurrera jarraitzeko hautua eginez eta zapalkuntzak bere horretan mantenduz.

Lehen hazkundearen gabezia eta ezintasuna merkatuetan nabaria zen. Neoliberalismoaren logikan merkatuetan lehiatzean, Espainiako estatuaren hazkundearen ahulezia nabarmen geratzen zen. Lehen sektorea errotu gabe izateak eta teknologikoki estatu atzeratua izateak aukera bakar bezala prezio baxuekin lehiatzera bultzatzen du (horrek berariaz dakartzan soldata eta baldintza prekarioekin) baina prezio baxuetan ere ezinezkoa da Txina bezalako potentziekin lehiatzea.

Beraz hazkundean sakontzeko beharraren aurrean eraikuntzan sakontzen jarraituz eta neoliberalismoaren ate berriak baliatuz 90eko hamarkadaren

amaieran lurzoruaren legea hazkunde artifizialaren garapenerako gakoa izan zen. Hazkundeak gazteriarengan eragin zuzena izan zuen, askok ikasketak utzi, lan egiten hasi eta etxebizitza bat erosi zuten (bankuarekin zorpetuz). Honela **hazkundeak XXI. mendera bidean jarraitu zuen higiezinaren burbuila lehertu arte** 2007. urtean, ordura arte bankuek hazkundeak kreditu bitartez finantzatu zuten-eta. Honen porrota etorri zenean, eraikuntza alorreko enpresa askok itxi, krediturik ordaindu ezin, eta bankuek haien aktiboak irentsi behar izan zituzten. Eta aspaldi puzeen hasitako globoa azkenean lehertu zen.

Hazkundean sortutako zorra, beste zor batekin estali nahian zor ordainezina eta betirako zama geroz eta handiago bilakatu den unean krisiaren aitzakian estatuen jarrera neoliberalismoan sakontzea izan da.

Krisia baliatuz klaseen eta generoen zapalkuntza areagotu da. Friedmanen ereduari jarraiki, estatuak bere gobernu ezberdinen bidez hezkuntza, osasuna eta zerbitzu sozialetan erreforma edota murrizketak ezarri ongi zate estatua deituriko horren azken zantzuak deuseztatzeke aukera probestu dute. **Europaren izenean kapitalaren mesedetara eskubideak murriztuz herritarrak geroz eta gehiago estutzen dihardute**, estatuen burujabetza ahazteraino. Eta nola ez autonomien estatua zalantzan jarri krisiaren aitzakian zentralismoa bultzatzen dute, ezkutuan boterearen hegemonia zentralizatuz gutxien mesedetan ezartzeko eta nazio zapalduak asimilatzeke bidean urratsak emanez.

Azken hamarkadatan migrazioaren izaera bera ere erabat aldatu da. Europa ekialde, Asia, Afrika eta Latinoamerikatik ematen da migrazioa, hauek aniztasunaren ikur izan beharrean prekarizazioaren ikur bihurtuz. Lan baldintzarik okerreten aurrez aipaturiko zapalkuntzak, maiz, biderkatu egiten dira migratzaileen kasuan, are gehiago emakumeetan eta oro har gazteetan, Espainiako estatuko gazteen erdiak langabezian daudela kontutan hartuz. Espainiako estatuak honen aurrean bestaldera begiratu txanponaren alde batean errepresioa eta bestaldean negozioa baliatzen du.

Baina ezkerria ikusezina izan arren jendartean amorrua nabaria da eta horren adierazpide dira ikasleek abiatutako borrokak, langileen borrokak, hauen adierazpide izanik meatzariak edota SAT sindikatu andaluziarrak aurrera eramandako ekintza zuzenak eta lurren okupazioak eta baita M15 bezalako mugimenduak ere. Zapalkuntzak eta prekarizazioa pairatzean sortutako amorrua kaleratzen hasia da, nahiz eta ezkerrearen ahuleziak hor dirauen pixkanaka amorrutik sortzen ari den aktibismo eta borrokarako grinak gatazka azalean uzten du.

Alta, estatuak bere makinaria osoa martxan jarriko du sistemaren jarraipena bermatzeko. **Errepresioaren erabilera ukaezina da eta aurrerantzean ere herri aktibazioa moztu saiatuko** da, horretarako zilegitasuna galdu arren aparatu guztien kontrola kapitalismoaren garapenerako mesedetan ezarriko dute. Horren adibide dira kaleak museo bilakatzeko sortu dituzten ordenantza ezberdinak edota zigor kodean egin asmo dituzten erreformak. Helburu argia dute: herri mugimendua eta gazte borroka geldiaraztea.

Ukazioan eta zapalkuntzan oinarrituriko estatua izanagatik, argi geratzen da Euskal Herriko lurraldearen zatiketan eta menpekotasunean oinarritzen den marko juridiko-politikoaren agortzea. Euskal Herria ez da salbuespena, autonomismoaren sorreraz geroztik eredu hori inoiz baino agortuago dagoela erakusten baitigute hainbat gertakarik; Kataluniako estatutuaren afera, independentismoaren gorakadak, erreferendumak...

1.2.7. EUSKAL HERRIA

Euskal herria osatzen duten zazpi lurraldeak sistema kapitalista patriarkarraren logikan funtzionatzen duten bi estatu zapaltzaileen menpe dauden unetik, Euskal Herria bera zuzenean zapaldua dago. Nafarroa Garaia, Gipuzkoa, Araba eta Bizkaia, bi administrazioetan banaturik Espainiako estatuaren menpe daude eta Lapurdi, Behe Nafarroa eta Zuberoa, gaur gaurkoz egitura administratibo propiorik gabe Frantziako estatuaren menpe.

Europatik Afrikara bitartean Pirinioen magalean kokatzen da leku zinez estrategikoan. Kantauri itsasoak, zein erliebearen dibertsifikazioak, baliabide natural anitzak izatea bermatzen du. Dibertsifikazio eta baliabide horien ondorioz ustiapenerako aukera ere anitza da, lurralde aberatsa izanik. Baina aberatsa izanagatik aberastasuna mugatua dela ukaezina da.

Aberastasun hau, eremu geografiakoaz eta berezko baliabideez harago, materiala ez den ondareaz ere osatzen da. Besteak beste, auzolana, euskara eta euskararen inguruan sorturiko kultura.

Alta, aberastasun kolektiboan aberastasun pertsonala/pribatua ikusteak gehiegikeria dakar atzetik eta gehiegikeria horrek desoreka. Gehiegikeria hori neurrigabe areagotzen delarik arrotzen eskuetan.

Honela uler daiteke Euskal Herriak jasandako zapalkuntza: **zapalduak izan gara herri honek duen aberastasunagatik eta zapalkuntza hau ez asimilatzearen ondorioz honen aurka altxatzeagatik**, gure izana ere ukatuz. Bestalde zapalkuntza erantsi bat gehitu behar zaio; **ondasun kolektiboa ondasun pertsonal eta negozio bezala ikusten dutenek kudeatzen dituztelako etsaiaren administrazioak**, UPN, UMP eta PNV izanik antzerki horretako protagonistak gainontzeko titiriteroekin batera.

Guzti hauen eskuetatik jasan behar izan ditugun politika neoliberal eta chauvinisten ondorioa da egun Euskal Herrian bizi dugun egoera ekonomiko politiko eta soziala. Euskararen egoera, langabezia, lurralde zatiketa, eskubide sozial eta politikoen gabezia eta abar, ez dira kasualitatez suertatu, politika neoliberal eta kolonialen ondorio nagusi dira. Eta zer esanik ez genero zapalkuntzaz, patriarkatua neoliberalismoaren garaian birformulatu den honetan, emakumeak sistemaren logikari dagokion rola barneratzera kondenatuz.

Lurralde antolaketan politika neoliberalen baitan azpiegituren behar izan antzua hedatu nahi izan dute garapenaren ikur, Europa eta batez

ere Espainiaren zementuaren politika bezalakoak jarraituz. Zementuaren diktadurarekin batean hirugarren sektorea eta batez ere turistifikazio masiboa ere logika horren adierazgarri dira, ikus besterik ez nola bilakatu den Ipar Euskal Herria frantses zein ingeles kolonizatzaileen atsedene gune. Horrela Euskal Herria sortzen urratsak emanez, alegia, kontsumora eta eredu globalera bideratutako jendarte eredu eta sistema eraiki nahian.

Horren adierazgarri da esaterako Abiadura Handiko Trena. Proiektu honen sustatzaileek herritarrei mesede egiteko eraikiko dela badiote ere, gure beharretatik oso urrun dago. Landa eremu zein baserriak suntsitu eta herritarrok ordainduko dugun 10.000 milioi eurotako kostu ekonomikoa eragingo du. Beraz, funtzio sozialik beteko ez duen trena, gure poltsikotik ordaintzen ari garena.

Superportua edo SuperSurra ere super-euskal hiriarekin erabat lotuak daude. **Herritarren beharrak ahaztu eta enpresa alderdien ikuskeraz politika eginez super-inbertsioekin herritarroi eta Euskal Herriari zama astunak jarritz.** Eta nola ez erraustegiak, Olaztin, Zabalgarbin edota Zubietan eraiki nahi dutena politika neoliberalen erakusgarri dira eta ez soilik negozioaren ikuspuntutik baita horren atzean ezkututzen duten bizi ereduaren ikuspuntutik ere. Guk sorturiko hondakinek gure herrian duten eraginaren ardura ezkututzen digute horiekin negozioa eginez eta kontsumo zurrumbiloa hauspotuz. Zenbat eta gehiago kontsumitu zabor gehiago beraz erraustegiak jateko gehiago. Hauetaz gain, eredu oso baten adierazgarri dira erraustegiak, parke eolikoak, fracking-a eta makro espetxeak.

Bestalde porlanaren politikez harago **alderdi-enpresa hauek etengabe gutxi batzuen onura pertsonal eta pribatuaren aldeko jarrera izan dute produkzio bideekiko izandako politiketan, enpresariak izanik zuzenean politikan aktibo egon direnak alderdi-enpresetan.** Interes pertsonal eta pribatu horiek egiten dute inbertsioak eta sasi-garapena euren mesedetara izatea. Egiten den guztia enpresen mesedetara egitea. Herria eta herritarren beharrak instituzioekiko geroz eta gehiago urrundu.

Garapena edota sasi-garapenaz hitz egitean ahoa garapen jasangarriarekin bete badute ere nabarmena da euren ereduak ez dela batere jasangarria. Lehen sektorea, bigarrena eta hirugarrena. Euskal herrian hiruak ezagutu ditugu eta batez ere lehena eta bigarrenak izan dute pisu gehien historikoki. Baina gaur da eguna euren garapen jasangarriak jasanezin egin duela egoera, orekarik mantendu ez dutelako hirugarren sektorearekiko dependentzia handituz. Hala ere, ikuspegi kamutsa da hau, ekoizpen produktiboaren garapenerako, lan erreproduktiboa ere ezinbestekoa delako. Zaintzari lotutako lan guztiaz ari gara: Zero Sektorea hain zuzen ere. Eremu honetan egiten den lana, espazio pribatuan eta gehienetan ez ordaindua eta ez baloratua izaten da. Horrela, lan eremu ikusezin bihurtuz.

Lehen sektoreari dagokionean, nabarmen baztertua utzi dute. Ez dira baliabideak sortu lehen sektorea bultzatzeko, lehen sektorea eta herritarren artean zubiak eraiki beharrean atzerriko bitartekariei erraztasunak eman zaizkie, batez ere baserriar eta arrantzaleak kondentatuz. Lurra ez dago

zuzenean landuko dutenen esku, kanpoko ekoizle batzuen esku baizik. Horrela elikadura kontsumorako produktu bilakatu da eta ez eskubide. Fenomeno honek Araban, Lapurdin, Behe Nafarroan, Zuberoan eta Nafarroan izan du eragin nagusia, lurralde hauetan errotuagoa egon izan baita lehen sektorea. Lehen sektorearen beherakada honek, herrialde hauetako eremu ezberdinetako demografian eragin handia izan du, despopulazio masiboak sorraraziz.

Bigarren sektorearen kasuan aldiz bazterketa selektiboa dela esan daiteke. Hau da, enpresa jakin batzuen eta produkzio jakin batzuen mesedetara jarri dira politikak. Lehiakortasunaren izenean oligopolioen mesedetako politikak bultzatuz, lana, osasuna, Amalurra, eta oro har biziaren prekarizazioa eraginez.

Eta hirugarren sektorearen kasuan honen garapena nabarmena izan da gainontzeko biekiko, turistifikazioa eta kontsumoa etengabe bultzatu direlako. Fenomeno honen adierazgarri nagusienetakoa Behe Nafarroa eta Zuberoan gertatzen ari den hustuketa izugarria da. Hauetan lehen sektorearen garrantzia handia izanik etorkizuna kolokan geratzen ari da.

Bada, ikus daitekeen bezala, hiru sektoreen eta zero sektorearen arteko oreka ezinbestekoa da. Orain arteko desorekak dependentzian murgiltzen gaitu behar artifizialak sortu eta lurraren esplotazioa areagotuz, guztia gutxiengo jakin baten mesedetara. Baliabide eta beharren araberrako politikak sortu behar dira herritarren mesedetara.

Guzti honetaz gain ezinbestean aipatu behar da bi estaturen menpe egoteak dakarren zama eta horrek suposatzen duena. Administrazioak nahi bezala ezin erabiltzea herritarren mesedetara marko juridiko politikoak agertzen dituen mugen ondorioz, edota estatu zapaltzaileei ordaindu beharra eta abar. Euren baldintzak jasan behar izateak Euskal Herria hipotekatzen du menpeko izango den bitartean.

Hala ere ikuspegi ekonomikotik harago, **jendarte eredu oso bat baldintzatzen du estatuetikiko dependentzia inposatuak.** Mendeetan jasandako errepresioak izaera eta identitate bat deuseztatu nahi du, Europa zaharreko jatorrizko herri baten asimilazioa. Asimilazio kulturala, hizkuntzaren desagertzea eta oro har izan garena eta garenaren gaineko garbiketa. Honen aurrean gutxi batzuen mesedetara begirako eta genero zapalkuntza oinarrituriko "demokrazia" saldu nahi digutelarik.

Estatu zapaltzaileek euren existentzia bermatu behar dute eta horretarako Euskal Herria oztopoa izan da. Oztopoa bi aldetatik, **Euskal Herriaren aitortzak euren existentzia eta zilegitasuna zalantzan jar dezakeelako baina baita bertan hamarkada luzez ematen ari den nazio askapen borroka deskolonizazioarekin batera Europaren bihotzean iraultza suposatzen duen bestelako eredu bat aldarrikatzen duelako.**

1.2.7.1. Gazteria

Mundu mailatik hasi eta gure herrira arte heldu gara egoeraren azterketan. Hurrengo tartean, are gehiago hurbilduko gara. Egungo testuinguruaren baitan gazteriaren definizio bat egiteaz harago guzti honek nola eragiten digun landuko dugu.

Izan ere, Euskal Herria, mendebaldeko kultura kapitalista patriarkarraren baitan kokatzen da eta bertako gazteok sistemak bere nahi eta beharretara hezitakoak gara.

Gazteria definitzerakoan, bizitzako epealdi zehatz bati egiten zaio erreferentzia. Jendarteak ume bezala ikusten uzten gaituenetik, helduen estatusa eta funtzioak atxikitu bitarte. **Ezinezkoa da adin tarte bat izendatzea, izan ere, jendarte bakoitzaren egituraketaren arabera eta norbanakoaren bizitzaren arabera, prozesua ezberdina baita.** Horra hor lehen baieztapena; ez du adinak definitzen.

Hala ere, adina ez izan arren adierazle bakarra, **bada gazteria sektore bezala ezaugarritzen duen elementu bat: bizi baldintzak**, sistemak gazteriari ezarri dion funtzioaren ondorio. Egungo jendarte ereduak baditu mekanismo ezberdinak helduen boterearen bitartez gazteriari burujabetza ukatzeko. Tokian toki, tarteko epealdi horretan dauden bizi baldintzak dira hain zuzen gazteriaren errealitatea definitzen duten elementuak. Egungo bizi baldintzek gazteoi burujabe izatea eragozten digute.

Sistema Kapitalista patriarkarrak helduen boterearen bitartez, historikoki egin izan ohi duen bezala, gazteriaren lan indarraz baliatzen da ekoizpen sistema kapitalistaren beharrak ase ahal izateko; sistema bera etengabe birproduzitzeko; sistemaren kudeatzaile berriak sortzeko.

Bizi baldintza hauek ez dira estatikoak, izan ere, jendartea dinamikoa da eta zapalkuntzak milaka kolore hartzen ditu, logikak berdina izaten jarraitzen duen arren. Jendartean eman diren aldaketek gazteongan eta gure bizi ereduan izugarritzko eragina izan dute. Besteak beste gazteon emantzipaziorako baliabideak urritu eta ondorioz, independizatzeko adina luzatu da.

Sistema Kapitalista patriarkarrak fase honetan gazteriaren bizi prekarizazioaren luzapenaren ofentsibari ekin dio: gazteria merkaturako produktu bihurtuz gazteriaren idealizazioaren bitartez. Bizitzako une idilikoen gisara, gazte izatea, poztasunarekin, konpromiso ezarekin, erantzukizun ezarekin eta alaitasuna bezalako baloreekin osatutako merkaturako produktua sortuz. Horrela, gazte izateko epealdia luzatu eta jende gehiago, kapitalaren onurarako prekarietatean izateko. Emantzipazio adinaren atzerapena gazte izatearen idealizazioaren eraginez zein gazteriaren prekarietate sozialaren ondorioz sortzen den egoera da.

Gazteria menpeko mantentzeko, behar beharrezkoa zaio gazteok era zehatz batean hezte, ez dezagun inondik inora gure gaitasun iraultzailearen zein

zapalkuntza egoeraren kontzientzia izan. Gazteriaren menperatzea helburu duen sozializazio prozesu hau, jaiotzen garen unetik bertatik ematen hasten da sozializazio eragile ezberdinen bitartez (familia, hezkuntza, komunikabideak,...) eta bide batez beste hamaika balore transmitituz (norberekeria, matxismoa, lehia, kontsumismoa ...). Are gehiago: gazteriak bizi dugun zapalkuntza egoera zerbait naturala balitz bezala barneratzetik zapalkuntza egoera honetan gustura sentitzeraino.

Azken buruan, prozesu oso honen bidez, gazteok sistema kapitalista patriarkar oso honen baitan kokatuz, sektore eraldatzailea behar lukeena menpean hartzea lortzen du. Helduen boterearen menpe hain zuzen ere.

Lana-hezkuntza formala:

Egungo jendartearen egituraketan hezkuntza lan merkatuaren zerbitzura egonik, bi elementu hauek batera aztertuko ditugu. Hezkuntza, baloreen, moralaren eta ondorioz errealitatea interpretatzeko ideien (laburbilduz, ideologiaren) transmisiorako tresna nagusietakoa da, eta hau ez da soilik eskolara edo esparru akademikora mugatzen, jendarteko beste eremu batzuk ere hezkuntza eremuak dira. Hezkuntza formal edo akademikotik kanpo berebiziko garrantzia dauka hezkuntza ez-formalak pertsonen heziketan. Horrez gain, kontuan izan behar da egungo sistema patriarkarra gainditu ahal izateko hezkidetzak, balore feministetan oinarritutako hezkuntzak duen garrantzia.

Lanari dagokionez, populazio orokorrarekin konparatuz, gazteon langabezi tasa handiagoa da, joera hau hazten doalarik. Kontratu mugatuen nagusitasuna, ordutegi malguak, praktiketako kontratuen erabilpena besteak beste nagusi dira. Izan ere, 1989an PSOEk, gazteriaren lan prekarizazioari bide emango zion lan politika jarri zuen martxan: **aldi baterako lanaldiak**. Lehenengoz ezarri zen aldi baterako lanpostuen aukera; ordura arte lanpostuak finkoak ziren orokorrean. Lan kontratu hauekin, lanpostuen eta langileriaren arteko **bitartekari espekulatzailerak** sortu ziren: ETTak. Krisiaren aitzakian burutzen ari diren ongizate estatuaren desartikulazioaren baitan, langile eta batez ere langile gazteon lan baldintza jada prekarioak are gehiago okertu dituzte Zapatero eta Raxoiren gobernuek ezarritako lan erreformek: praktika kontratuen gehieneko adina luzatuz, enpresariari kaleratzea merkeagotuz, negoziazio kolektiboan langileen eskubideak ahulduz, gazteontzako kontratu prekario berriak asmatuz...

Kostaldean eta hiriburuetan pilatzen gara gazterik gehienak, lanpostu gehienak bertan baitaude. Honek, gure herrietan bizi proiektua garatzea zailtzen digu, bertatik kanpo bizitzera behartuz (deslokalizazioa).

Aipatzekoa da, emakumeok, orokorrean, formazio akademiko gehiago badugu ere, lan baldintza okerragoak pairatzen ditugula, gizonaek baino kontratu mugatu gehiago, soldata baxuagoak, finean, egoera prekarioagoa. Kontutan izan behar dugu, krisi garai hauetan, ezkutuko lana asko nagusitu dela eta honek emakumeon egoera larriagotzen duela.

Lan urritasunaren aurrean, Hego Euskal Herriko gazte askok, ikasketak luzatzeko hautua egin dugula aipagarria da, goi mailako hezkuntzara gehienbat. Era berean, geroz eta gehiago ageri zaigu "Ni-Ni" deituriko fenomenoak, komunikabideek asmatu eta sustatua, langabezian, ikasi gabe eta itxaropen gutxiarekin dagoen gazteria, kapitalismoaren prismatik begiratu eta jendarteari alferkeria eta arduragabekeriarekin lotuta erakusteko. Lapurdi, Behe Nafarroa eta Zuberoan aldiz, ikasleentzako atzerriko unibertsitateen fakultateak baino ez daude eta ondorioz ikasteko kanpora joatera derrigortuta gaude.

Unibertsitatean aspaldian ematen ari diren aldaketak dira hezkuntzaren merkantilizazioaren isla. Ongizate estatuaren eraispenarekin batera, hezkuntzaren pribatizazioari bide eman dion prozesuarekin: Bologna. Honek, merkatuen legeen arabera mugituko den onura bat bilakatu du hezkuntza eta aldi berean, bertatik ateratzen diren etorkizuneko langileen kualifikazioa jaitsi eta lan esku merke eta malgua edukitzea bideratzen ari da.

Unibertsitateaz gain dauden ikastetxeak ere, bete betean eragiten dute helduen boterean, ikasleen meneko jarrera, akritiko eta infantilistak bultzatu ez ezik, euskara azken planoan uzten duten hiru-eledun programak dira sistemaren erasoen adibide. Aipatzekoa da, eredu inposatuaren aurrean garatu diren alternatibak, tartean Euskal Curriculumak.

Etxebizitza:

Gure burujabetza garatu ahal izateko beste faktore garrantzitsu bat etxebizitza da. Izan ere, oinarritzko beharrezko den hau, espekulatzailen diru iturri bilakatu da. Bereziki aipatzekoa da eskubide ukazio honek bi ondorio larri ekartzen dizkigula gazteoi. Batetik, bizitzaren prekarizazioaren ondorioz emantzipazioaren atzerapena, gurasoen etxean bizitzera behartuz. Bestetik, azken 20 urteetan espekulatzailen hipotekak baliatu izan badituzte ere gazteok sistema produktiboan kate motzean lotuta izateko -etxea jabetza pribatuan beharrezkoa dugula sinestaraziz- egun bizi prekarizazioetatik hipoteka bat eskuratzea ere ezinezkoa bihurtu da. Gainera, beste eredu bat eraikitzen saiatu diren mugimenduak (etxe hutsen okupazioak, landa askeak, guneei autogestionatuak...) kriminalizatuak izan dira.

Era berean, alokairua ere, sistema espekulatzailen menpe dagoenez esan dezakegu ezinezkoa zaigula gazteoi emantzipatzea, kate horren parte izan gabe.

Demografia:

Euskal Herriko populazio orokorra hazten badoa ere, ezin esan genezake berdina gazteriagatik. Zahartze progresiboa ematen ari da eta hau bizi itxaropenaren handitzea eta jaiotze-tasaren gutxitzearen ondorioa da. Zahartze progresiboak, hezkuntza prozesuaren luzatzea eta bizitzaren prekarizazioa dakar. **Aurrerantzean populazioaren garapenerako,**

migrazioak dira gakoa eta ez jaiotza edo heriotza tasak. Hemen eragiten duen faktore nagusia hurrengoa da: haur gutxiago jaiotzen dira eta beranduago. Lapurdi, Behe Nafarroa eta Zuberoan, ugalkortasun maila altua badago ere, arazoa, herritarrak atzerrira joatera behartuta daudela da.

Gaur egun Euskal Herriko **zahartze progresiboaren** ondorioz, demografia piramidean eremurik zabalena helduek hartzen dute eta beraz gazteok eta gure oinarrizko beharrianak ikusezin bilakatzen dira.

Euskara:

Jakin badakigu gazteon artean **euskararen ezagutza eta erabilera ez daudela maila berean eta tokian toki ezberdinak direla hauen datuak**, tokian tokiko instituzioek garatzen dituzten hizkuntza politiken garapen historikoaren nahiz testuinguruaren ondorioz. Leku batzuetan D eredua ez dago eskuragarri, eta etxe askotan gurasoek euskaraz ez dakitenez, etxean erdaraz egiten da soilik.

Lapurdi, Behe Nafarroa eta Zuberoan galzorian dago euskara. Faktoreetako bat, belaunaldi zaharrek belaunaldi berriei euskara ez transmititu izana da. Bestetik, ofizialtasun ezak dakarren prestigio gabeziak zuzenean eragin du. Araba, Gipuzkoa eta Bizkaian eman ditu ezagutzak eta erabilerak aurrerapauso handienak, baina gazteon artean orokorrean gaztelerara jotzeko ohitura nabarmena da. Eta Nafarroan dagoen zonaldeen bereizketa zentzugabearen ondorioz, eremu erdalduneko, mistoko nahiz “euskalduneko” biztanleek zailtasunak baino ez dituzte euskaraz ikasi eta bizi ahal izateko.

Instituzioek elebitasunaren aldarria egiten dute bizikidetzaren izenean, baina kolonizatutako herria garen heinean, erdara hizkuntza hegemonikoa izango da eta horrek asko zailtzen du euskara ikasteko eta erabiltzeko beharra sentitzea.

Gazteon artean erdarara jotzeko egon ohi den arrazoietako bat **gazte hizkera euskaldunaren ezagutza falta** izan ohi da. Sarri, euskaraz mintzo bagara ere, erdarazko esaldi eginak tartekatzen ditugu. Gazteok, euskarak duen garrantziaz konturatu behar gara eta euskaraz hitz egitea Espainako eta Frantziako estatuek inposaturiko erduei aurre egitea dela.

Kontuan izan behar dugu, Euskal Herriak bizi duen kolonialismoaren ondorioz, gazteok aisialdian kontsumitzen dugun eduki gehiena frantsesa edo espainola dela, eta ondorioz, erdaldundu egiten garela.

Migrazioa:

Egun ematen ari diren migrazio fluxuek jendarte egituraketako eremu guztietan eragiten dute. Gure herrira etortzen diren edota herritik irteten direnengan oinarri bera dago: kapitalismoaren desoreka, subjektu bakoitzak baldintza desberdinak pairatu arren. Nahiz eta orain arte gure

herritik kanpora zihoazenak, gehienetan hizkuntzak ikastera edo lanean formatzera izan ohi ziren, aipatzekoa da azkenaldian ikasketengatik atzerrira doan gazte multzoa gorantz doala, Europa iparraldera lan bila doazenen kopurua bezalaxe. Gurera datozenen artean, berriz, euren jatorrizko herrietan egungo sistema kapitalista patriarkarrak sortutako desoreka ekonomikoa izaten da, "europar ametsaren" baitan saltzen duten ongizate irudiak bultzatuta, bizi eredu berri baten bila. Inperialismoaren ondorioz zapalkuntza mota ezberdinak bizi dituzte etorkinek; euren etxean zapalduak eta hemen baztertuak.

Egungo estatuak migratzaileen ezkutuko lanarekin aberasten dira. Honek klase bereizketa zein xenofobia areagotzen du herritarren arteko mailaketa zein bereizketak indartuz: hemengo langileek etsai gisa ez dute burges edo botere hegemonikoa hartzen, baizik eta euren klase berdineko atzerriko langileak.

Alta, Espainiako estatuak bizi duten krisiaren ondorioz, etorkinen kopurua gutxitu egin da. Batetik, bertan zeudenak joaten hasi dira lanik ez dagoelako, eta bestetik gutxiago etortzen dira euren herrialdeetatik.

Aisialdia:

Egungo kontsumo jendarte honetan, aisialdia sistema kapitalista patriarkarraren mantenurako beste zutabe garrantzitsu bat bilakatu da. **Gazteok gara aisialdi eredu honen hartzaile nagusiak. Gazteok lan edo ikasketa orduetatik at dugun denboran librean, kontsumitu beharreko aisialdira gaude bultzatuak.** Horrela, bizi poza kontsumoarekin lotzen dugu.

Aipatzekoa da azken hamarkadan gazteon artean bajeren eta lokalen fenomenoak. Izan ere, espazio propio baten beharrianak, eskaintza publikorik ezean, zerbait pribatua bilakatu izan du. Honek gazteon arteko segmentazioa eta komunikazio falta ekarri duelarik.

Jai ereduaren inguruan hausnartzea ere ezinbestekoa da. Jaia da gazteon aisiaren zati handia. Baina ez da isolatua. Izan ere, jai ereduaren islatzen da sistema kapitalista patriarkar heteronormatiboaren bizi ereduak. Bertan erreproduzitzen direlarik sistemaren ereduak eta zapalkuntzak.

Aisialdian eta oro har sistemak bultzatzen duen bizi ereduaren baitan, aipatzekoa da **desfasearen kultura**. Batetik, produkzio eredu kapitalistak astean zehar lanerako bizitzera behartzen gaitu eta asteburuetan desfasatzeko baimena ematen digu. **Desfasearen kultura hori kontsumismoan oinarritua da.** Arazoei aurre ez egiteko desfasatzen gara, sarri ez dakigulako modu osasuntsuan harremantzen, ez gure nahiz besteen sentimenduak identifikatu edota adierazten, ez eta modu egokian erantzuten ere. Desfasearen kultura honetan, esanguratsua da droga guztien kontsumo masibo, kontrol gabe eta ardura gabea, gazteriarren desaktibazioa eraginez. Nolanahi ere, herri mugimenduetatik bultzatutako jai ereduak askotan desfasearen kultura sustatu izan du, alkoholaren nahiz

beste drogen kontsumoa beste eredu batzuen aurrean gailenduz. Era berean, nabaria da indarkeriazko jarrerak eta jarrera matxistak azaleratu eta nabarmen gora egiten dutela desfasearen ondorioz.

Moda:

Gazteria sistema kapitalista patriarkarraren **kontsumo produktua da**. Modaren industriak eta industria kulturalak gazteriarentzat **moden araberako sozializazio prozesuak sortzen ditu**, hautemandako zaharkitzeaz baliatuz. Hau da, gero eta azkarrago eguneratzen diren produktuak sortzen ditu eta produktu horien jabe egin behar garela sinestarazten digu, marjinazioaren mamuaz baliatuz.

Modak sortutako estereotipoen inguruan izugarritzko presio soziala sortzen da hedabideen eta publizitatearen bidez, gu geu bihurtuz besteen polizia. Presio horrek osasun arazoak eta arazo sozialak eragin ditzake, estereotipo hori betetzearen obsesioa muturrera eramanez gero (anorexia, bulimia, depresioak...).

Modek azken batean identitateak eraikitzen dituzte eta talde baten parte sentiarazten gaituzte. Moda hegemonikoaren aurrean, sarri, beste jendarte eredu baten aldeko gazteok gure moda eta talde identitate propioak sortzen ditugu hauek homogeneizatuz, helburua ahalik eta gazte identitate heterogeneoenak biltzea izan behar lukeenean. Gure taldearen baitan ere, ardi beltzak markatzen ditugu gure modaren araberakoak ez diren itxura, jarrera edo ohitura kulturalak baditu.

Modaren inperioa eremu kultural guztietara hedatzen da. Hasiera batean alternatiboak diren tendentziak modak bereganatu eta kapitalizatzen ditu, izan ditzakeen eduki iraultzaileak hustuz (musika munduan punkarekin, grungearekin edo raparekin gertatu dena), zapi palestinarrak, Che Guevararen irudia, zulodun prakak, makrobiotika...

Komunikabideak:

Komunikabideak, Mass mediak, botere hegemonikoak kontrolerako dituen tresna nagusienetakoa dira. Hauek, euren programazioaren bitartez balore zehatz batzuk transmititu eta moden araberako gazte eredu hegemoniko bat osatzen dute.

Aipatzekoak dira egungo irratitelebista kate komertzialek bai pribatu zein publikoek sustatzen duten gazte ereduak: eredu sexista, hutsala, komertziala... zein publiko gaztea erakarri nahi duten bestelako saioek transmititzen dituzten baloreak: maitasun eredu erromantikoa, kontsumoan oinarritutako aisialdia... Azken batean sistema kapitalista patriarkarrak behar duen gazte eredu modako bilakatzen dute.

Era berean, gazteriaren estereotipo zehatza sustatzen dute, gazteriari bere subjektu izaera erauziz, zilegitasuna kendu nahian: drogazalea, alperrea, pasota...

Azkenik, mugitzen den gazte ororen kriminalizaziorako mekanismo guztiak dituzte martxan: indarkeria erabiltzen dugula, ez dugula bururik erabiltzen, arduragabeak garela, erabakiak hartzeko heldutasunik ez dugula, bizitza zer den ez dakigula...

Harremanak:

Genero harremanak:

Bi sexu biologiko, eta ez gehiago, soilik daudela oinarri hartuta, sistema patriarkarrak horietako bakoitzaren gainean ezarri dituen ezaugarri guztien eraikuntza soziala da generoa, eta honen arabera bereizten gaitu gizon eta emakume. Kapitalismoak bere biziraupenerako ezinbesteko du generoen arteko botere harremana, hau da, bata zapaldua eta bestea zapaltzaile izatea. Sexu bat baino gehiago eta beraz milaka identitate eraiki daitezkeela ulertuta, sistema patriarkarrak horiek denak zapaltzen ditu. Eredu berriak eraikitzen ahalegintzen ari garen arren, bereziki zaila da inposatutako rol horiek ez erreproduzitzea, txikitatik barneratzen baititugu. Horrela, sarritan gu geu ere jendartearen barnean generoak mantentzeko presio-tresna bihurtzen gara gure buruekiko nahiz besteekiko.

Patriarkatuak bere horretan dirau eta nahiz eta sistema “demokratikoetan” ustezko aurrerapausoak eman direla irudikatu nahi izan, gazteriarren artean genero-rol balore sistema bera erreproduzitzen da.

Sistema kapitalista patriarkarrak, **industria kulturalaren bidez sortu duen emakume “independenteak”, feminismoa edukiz hustu eta hutsal bilakatzen du**. Ustez, harreman eredu askeak eta sexu harreman askeak dituen emakume gaztearen irudia, irudi fisiko eta janzkera zehatz batzuk dituen Barbie bilakatu ditu. Madonna efektua deritzona da. Sexua, zikina eta debekatua izatetik, hipersexura igaro gara. Sexua alde guztietan eta modu guztietan, mitifikazioa eta emakumearen gorputzaren idolatria. Hala eta guztiz ere, emakumeon sexualitateak zapaldua izaten jarraitzen du, bai gure gorputzaren jabetzari, bai sexu praktikei (monogamoak, heterosexualak eta koitora bideratuak), bai eta harremanei dagokionean ere.

Justu kontrakoa gertatzen da Gay kolektiboarekin: sistemak bere egin eta kontsumorako moda produktu bilakatu ditu, telebistako aurkezle izar bilakatuz besteak beste, gay komunitatearen irudi hutsal eta distortsionatua eskainiz. Era berean, mutil gazteen artean oso hedatua dagoen fenomeno da homofobia eta “marikoi” hitzaren adiera peioratiboa (balore maskulinoak ez dituen gizona: indarra, ausardia, boterea...). Ezin ahantzi ditzakegu zapalduta dauden beste identitateak ere: hermafroditak, trasns-generoak... hain publikoak ez direnez, jendarteak ez ditu aintzakotzat hartzen.

Harreman ereduei dagokienean, maitasun erromantikoak gazteen artean duen indarra nabarmentzekoa da. Maitasun erromantikoak betiko bikote eredu fidela sustatzen du, gorputzen eta sentimenduen posesioa sustatuz eta harreman eredu askeak gaitzetsiz, hauek dituztenengan presio soziala eraginez.

Sexualitatea:

Sexualitatea eta pertsonen arteko harremanak gure bizitzetan atal ezinbestekoak diren arren, luzaz izan dira sozialki gutxietsiak. Genero rolen banaketa ere sexualitatea zapaltzeko tresna da; rol bata edo besteak sexualitatea bizitzeko moduan jasaten duen zapalkuntza guztiz desorekatua da. Gaur egun ere, balore atzerakoi horiek presente ditugu. Kristautasunaren baitan auzi pertsonal eta zikintzat hartuta izan da desira eta sexua, beti ere bekatutik hurbil zegoena. Sexualitatea harremantzeko eta komunikatzeko tresna ere bada. **Erreproduktzioarako modu soil gisara azaldu badigute ere, honetaz gain, norberak bere burua ezagutu, maitatu eta gozatzeko modu bat da.**

Egun, joera nabarmena dago sexualitatearekiko dugun harremana asketzat adierazteko, baina honetan ere, nolabait sistemak definitzen duen "askatasunaz" ari gara. Agerian gelditzen da azken hamarkadetan gazteoi emandako heziketa sexual prekarioak (guztiz mugatua, genitala haurdunaldia-antisorgailuak-eredu heterosexuala) ez gaituela inolaz ere sexualki burujabe egiten.

Sare sozialak:

Teknologia berriek isolatzen gaituzte vs batzen gaituzte, mehatxua dira vs aukera dira, sistemak sortutako tresnak dira vs gune askeak dira...

Ukaezina da gaur egun gazteriaren artean ohikoak direla harremanetarako bide berriak: internet bidezko sare sozialak, smartphone-ak, whatsapp-a... Tresna hauek pertsonen arteko harremanak artifiziaiki garatzera garamatzate.

Azken batean hauek ere modak dira. Telefono mugikorrik gabe bizi ginen aroa ahaztuta dugu, nahiz eta ez ginen orain baino okerrago bizi. Ondoren sareko txatak eta sare sozial ezberdinak iritsi dira eta moden arabera batera edo bestera jotzen dugu (messengerretik fotologera, fotofogetik facebook eta twitterrera...). Gainera, sare sozialak erabili ezean jendartetik baztertuak gaudela sentitzen dugu.

Ultra-informazioaren garaiotan, **informazio jario etengabea behar dugu, gero eta azkarrago, gero eta gehiago, desinformazioa nagusitzeraino.** Hala ere, berehalako informazioa ahalbidetzen dutela ukaezina da.

Tresna hauek talde identitateak sortzeko edo jardun ezberdinetara atxikitze ere berri bat ekarri dute. Konpromisorik apenas eskatzen duen klik bat egitea.

Aipatzekoa da hala ere, azken aldian sortu diren mugimenduetan, gazteria aktibatze sare sozial hauek izan duten eragina, eta baita mugimendu horiei eman dien oihartzuna, herritarrek baikaude azken batean eremu horietan.

Parte hartzea:

Euskal Herrian gazteriak orokorrean parte hartzeko edo konprometitzeko joera dauka. **Parte hartze eta konpromiso hori auto-errealizazioari lotua izaten da:** kirol elkarteetan, kultur taldeetan...

Kezka edo ezinegon kolektiboek bultzatutako parte hartzea edo konpromisoa ordea, ez da maila berean ematen. Aztikerren ikerketen arabera...

-Gazteriaren gehiengo handi batek dauka kezka egungo jendarte ereduaren inguruan. Gutxi gara ordea antolatu eta aktibo garenak.

-Gehiengoak, kezka horri bide emateko ez du aurkitzen esparru erosorik:

- ez dute konfiantzarik alderdi politikoetan ezta instituzioetan
- diskurtso ideologizatuak ez dituzte erakartzen
- kezka zehatz batekiko lanketa nahiago dute
- eremu ezberdinetatik eratorritako errepresioa pairatzen dute

Egoera politiko, ekonomiko eta soziala dela eta, antolatzeko eta borrokatzeko espazio berriak sortu dira, eta horrek lehen tokirik aurkitzen ez zuten gazte batzuk lanean eroso sentitzea ekarri du.

Kezka pertsonala eta kolektiboa gerturatu ahala hasten da gaztea parte hartzen. Era berea, gazteen bizitza prekarietatea luzatuz doan heinean, parte hartzen duten gazteen adina ere luzatuz doa.

1.3. ALTERNATIBA

Sistema kapitalista patriarkarrak eskaintzen duen bizi ereduak bizitzaren prekarizazioa dakar. Aurrez aztertu den bezala klase zapalkuntza eta genero zapalkuntza oinarri, gutxiengoaren hegemonia xede duen sistema da sistema kapitalista patriarkarra, Amalurraren esplotazioa eta oro har eredu lineala erabiltzen dituen berme gisa.

Egoeraren azterketan azaldu diren krisi guzti horiek argi erakusten duten bezala, azken 200 urteotan bizitza ulertzeko izan dugun modua eta bizi eredu bera mugara iritsi dira. Zibilizazio krisian murgilduta gaude bete betean eta honek bi aterabide besterik ez ditu: orain arteko produkzio eta bizi ereduak sakondu, izadi osoa pikutara bidaltzeraino edo bizitza ulertzeko beste modu bat eraiki, bizitza orekatua: Amalurrarekin, pertsonen arteko harremanetan, lan banaketan, aberastasunaren banaketan...

Orain arte mendebaldeko jendartean ulertu izan den “ongi bizitzea” baztertu eta, “bizitza ona” izatea zer den ulertu beharko dugu. Ongi bizitzea, dirua izatearekin, nahi beste kontsumo produktu izatearekin lotu izan da. **Bizitza onak, bestelako paradigma dakar: bizitza osasuntsua izatea, kolektiboan sustraitua, arduratsua, baliabide gutxiagorekin hobeto bizitzen ikasiz. Azken batean, bizitza kapitalaren mesedera egon beharrean bizitza bizitzeko beharren arabera eraikitzea.**

Beraz, bada sistema kapitalista patriarkarraren aurrean alternatiba. Mundu zabalean hamaika badira ere alternatiba horren aurpegi eta koloreak, finean guztiek osatzen dute sistemaren aurrean agertzen den alternatiba. Teorizazio ugari daude sistemari hortzak erakusten dizkietenak eta teorizazio horiekin batera praxia ere anitza izan da mendeetan zehar, munduan barna. Hori da iraultza.

Baina iraultza anitza eta ezberdina izanagatik ipar, hego, eki zein mendebaldean, ezin daiteke egon inolako “totem”-ik. Alternatiba bat ezin daiteke idatzi bere osotasunean mundu osorako, iraultza eta alternatiba bidean egiten baitira. Kontraesana unibertsala den arren, bizitza/kapitala, toki bakoitzean bere ezaugarri propioak hartzen ditu. Eta beraz lekuan leku, bidea egiten dutenek emango diote gorputza alternatiba horri, iraultzaren bideak egingo du alternatiba.

Alternatiba bidean eraikitzen bada ere eta alternatiba hori sistema irauliko duen iraultza izango bada ere ezinbestean borroka izan beharko da iraultzarako tresna eta bermea. **Borrokarik gabe ez dago bidea egiterik, ez dago iraultza egiterik.**

a) Antolatu.

Esan bezala, borroka da bidea. Borrokatu gabe ez dago ezer irabazterik, aldatzerik. Finean, munduko biztanle orok bi aukera ditu: korrontean ito gabe, norbere zilborrari begira eta kexaka burua uretatik ateratzen saiatzea da lehenengo aukera eta errazena.

Bigarren aukera antolatzea da. Kolektiboak indartzen gaitu. Sistema kapitalista patriarkarra ez da bere kabuz eroriko. Zitadaz zitada zulatzen joan beharreko horma erraldoia da eta horrek estrategia eraginkorrak eta praktikoak eskatzen ditu, ausardiaz eta arriskatuz.

Antolatu eta kontraboterea eraikitzerako garaian hala ere, ezin da inor baztertu. Sistema kapitalista patriarkarra osoa baita, baina zibilizazio krisia bera ere osoa da, integrala. Zentzu horretan, garbi izan behar dugu erreformismopean egindako petatxuek edo konponketa erdiek ez dutela balio. **Iraultza soziala da aterabidea. Estrategiaren oinarrian, ongi planifikatutako trantsizioaldiak diseinatu behar dira.**

Izan ere, uste zaharren kontrara, lehenago aipatu bezala, sistema ez da egun batetik bestera eroriko. Iraultza iritsiko den egunaren zain ezin gara egon, ez baita iritsiko. Iraultza egunez egun borrokatzen den bidea da, gure

egunerokotasunetik hasita. Zibilizazio krisian gauden honetan, jendarte eraldaketa gertatuko da eta abagune hau baliatu behar dugu sozialismoa garatzeko, jendearen haserrea eta ezinegona antolatuz. Munduan dauden esperientzia ezkertiar asko kritikatu izan dira sarri, aldaketa sakonik egin ez dutela eta, baina kontuan izan behar da sozialismorako bidea kontraesanez betea izango dela beti.

Zibilizazio krisiak, egungo bizimoduaren milaka puntutan eragiten du eta horrek borrokarako espazio berriak zabaltzea dakar. Zentzu horretan, **pertsona bakoitza, dagoen posizioan bertan, iraultzarako subjektua da**, herri langilea da iraultzarako subjektua. Euskal Herrian, badugu kontzeptu propioa: Euskal Herri Langilea. Marxek, proletalgoa jo bazuen ere iraultzarako subjektu gisa, gaur egun kontzeptu horrek beste hainbat subjektu barnebiltzen ditu; euren eskulana soldatarik jaso gabe saltzen duten pertsonak (emakumeak batez ere) besteak beste...

Borrokarako espazio berriak identifikatzea da beraz gakoa, jendeak bere eremuan borrokatu dezan. Horrek jendartearen azterketa zehatzak egitea eta arazoak identifikatzea eskatzen du. Era berean, iraultza soziala helburu duen kolektibo antolatu orok, jendartean konfiantza lerroak eraiki behar ditu.

Bidea, beraz, antolatzea eta borrokatzea da, herri mugimendu sendo, kritiko eta iraultzaile bat sortzea beharrezkoa izanik, sistema kapitalista patriarkarraren aurrean kontrabotere indartsua eraikiz.

b) Globaletik lokalera.

Globalizazioa sistema kapitalista patriarkarraren neurrira eraikitako mundu desorekatua da. Hazkunde etengabea eta interes ekonomikoak gailentzen diren mundu honetan, merkatu librea jainko hartuta, hirugarren mundua deiturikoaren espoliazioa ezkututzen da. Mendebaldeko jendartean bizi garen gutxiengoak ondo bizitzen jarrai dezan, gainerako guztiak esplotatu behar dira. Ez hori bakarrik; mendebaldeko jendartean bizi garen beheko klasea ere esplotatu beharra dauka kapitalak, aberasten jarraitu dezan.

Kontraesankorra badirudi ere, globalizazio aroak ekarri duen ustezko mugitzeko askatasunaren atzean, gero eta harresi gehiago eraikitzen ari gara. Ez baita komeni hirugarren mundua deiturikoan esplotatzen ditugunak lehen mundua deiturikora etortzerik bertakoak hobeto bizi daitezen. Baina ez hori bakarrik: pertsonen arteko harremanetan ere gero eta harresi gehiago eraikitzen ari gara. Pertsona izaki soziala izanik, gero eta indibidualistagoak gara, norberekoiaagoak. Gure lotura afektiboak deuseztatzen gabiltza pertsona moderno "independentearen" izenean. Eta ikusi dugu zein ondorio larri dakartzan baloreen galera horrek.

Globalizazioak espoliazioa eta deslokalizazioa eragin ditu. Hirugarren mundua deituriko herrialdeetako baliabide naturalak lapurtu, merkaturako produktuak sortu eta jendarte kontsumistan saltzeko. Kostuen murrizketa dela eta, esku lan merkearen bila hirugarren mundua deiturikora jo da

eta dena modu industrialean ekoiztu da ekonomia lokalak suntsituz (dena pertsonen eta Lur Planetaren bizi iraupenaren bizkar): elikagaiak modu industrialean, basoen soiltzea modu industrialean, xaboiaren ekoizpena modu industrialean, kotxeak modu industrialean, etxebizitzak modu industrialean... Ekoiztu ekoiztu ekoiztu. Kontsumitu kontsumitu kontsumitu. Bota bota bota.

Monokultura kontsumistak norbanakoak bere ingurunetik deslotu ditu, bere lotura afektiboak eta kulturalak suntsituz: Mundu osoan berdin janzten gara, musika bera entzuten dugu, diskoteka berdinetara joaten gara, Coca-Cola edaten dugu, McDonalds edo Wok jatetxeetan jan... **Pertsonen alderdi psikikoa ere suntsitzen du beraz monokultura honek,** bizi modu azkarraren katean lotuta, gero eta ondorio larri gehiago eragiten du: depresioak, estresa, paranoia, isolamendua, suizidioa...

Hortaz, **alternatiba lokalean dago ezinbestean, beti ere perspektiba globalean** jardunez. Merkatuen diktaduraren aurrean, burujabetza da alternatiba. Norbanako zein kolektibo burujabeak, herri burujabeak. **Burujabetzak azken batean, subjektua aitortzen baitu, pertsona bakoitzak, herri bakoitzak du erabakitzeko ahalmena.** Burujabetza erabakitzea da, baina inguratzen gaituena kontuan izanda: beste pertsonak, Amalurra... **Beste pertsonetikiko dependentzia eta eko-dependentzia ergo arduraz jokatzeari.** Eta burujabetzaz hitz egitean elikadura burujabetzaz ere ari gara, burujabetza energetikoaz, burujabetza ekonomikoaz...

Handitik txikira itzultzeko logika honetan, sistema orekatua eraikitzeke nahia eta beharra nabarmentzen dira. Eta horretan, ezinbestekoak dira komunitate geografiko ongi sustraituak. **Komunitate horiek kapital sozial indartsua izan behar dute,** hau da: balore partekatuak, konfiantza sareak, sistema sozioafektiboak, helburu konpartituak eta instituzio baloratuak. Komunitate sentimendu indartsua azken batean.

Guzti honen helburua, lehenago aipatu bezala, **bizitza ona** izatea izan behar da. **Hau da, bizitza kapitalaren mesedetara egotetik, bizitzaren mesedera eraikitzea.** Zentzu horretan, jarrera eta diskurtso antisistema eta suntsitzaileetatik harago, beharrezkoa da **jarrera eraikitzailea eta inklusiboa izatea, antolakuntza eredu horizontal eta parte hartzailekoa.** Auzolanaren filosofia sustatuko duena azken finean, bizitzako eremu guztiak eraldatzeko borondatearekin.

Lokalean jardute horrek ez du esan nahi autarkia batean bizi behar garenik. Baizik eta bestelako harreman ereduak garatu behar ditugula munduko gainontzeko herrialdeekin. Elkartasunean oinarritzen den harremana, herri bakoitzari bere burujabetza aitortuz. Internazionalismoan oinarritutako harreman ereduak. "Think global, act local."

c) Ekonomia: merkatuen diktaduratik, jendartearen agintera.

Kapitalaren metaketa da sistema kapitalista patriarkarraren bihotza. Logika sinplea da: helburua ahalik eta etekin ekonomiko handienak

ateratzea da, lan eta esfortzu handiarekin aberats izatera iritsi gaitzkeela sinestaraziz. “Ametz Amerikarra” deituriko **fikzio horren atzean gutxi batzuk gainontzekoen kontura aberasteko duten asmoa baino ez dago ordea.**

Hazkunde ekonomiko etengabearen pelikula zulatu da ordea. Bere kontraesanik handiena agerian geratu da: Lur Planeta finitu batean bizi gara eta beraz ezinezkoa da hazkunde etengabea. Horrez gain, etekin horiek ateratzeko pertsonen eta kolektibo osoen (langileak, emakumeak, gazteak, herriak...) esplotazioa ere ezinbestekoa da bitzta osoak suntsituz.

Beraz, **ezinbestekoa da eraikiko dugun alternatibaren baitan ekonomiaren ulerkera aldatzea**: bizitza eta bizitzaren zaintza helburu izanik, sostengu materialerako beharren produkzioa, antolakuntza... norbanakoon garapena bermatzera bideratuta egonik. Ditugun baliabideak Amalurrarekiko eta pertsonetikiko modu jasangarrian kudeatuz, **gutxiagorekin hobeto bizitzen ikasi beharko dugu**. Ezin dugu ekonomiaren izenean Lurra halako dimentsioetan esplotatzen eta kutsatzen jarraitu. Ezin dugu ekonomia pertsona eta kolektiboen gainetik jarri, bizitzaren gainetik. Ekonomia herritarren beharren mesederako tresna izan behar da, ez kapitalaren mesederakoa.

1.3.1. EUSKAL HERRIAN

Euskal Herria ere mundu honetako herria den heinean eta gainera mendebaldeko jendarte eredu kapitalista eta patriarkarrean bizi garen heinean, egoeraren azterketan aipatutako zibilizazio krisiak bete betean eragiten digu.

Zentzu berean, alternatibez hitz egitean atal honen hasieran aipatu ditugun elementu guzti horiek Euskal Herrian ere kontuan hartzekoak dira. Frantziako eta Espainiako estatu inperialistetan etorkizun eskasa dugu Euskal Herritarrok. Zapalkuntza, sumisioa eta miseria dira bi Estatu horien menpe jarraitzekotan izango duguna.

Aldiz, alternatiba planteatzerako orduan aipatu ditugun elementuak betetzen dituen lurraldea da gurea. **Komunitate izaera** nahiko indartsua dugu. **Kapital sozial** handiko herria da gurea. Auzolana betidanik proiektuak garatzeko izan dugun lan filosofia izan da. Jendarte klasista gainditzera bidean, **kooperatibismoan aitzindariak** garela ezin ahaztu (nahiz eta egungo kooperatibak kapitalistak bilakatu diren). Alta, euskal tradizioetan bada **lanarekiko balore handia**. Lana eta lanerako grina asko baloratzen den balorea da hemen eta horrek badu halako “desarrollismo” puntu bat. Garapena, bizitza ona bermatzearekin baino dirua izatearekin, hormigoiarekin... lotzen duen sustrai sakona dugu Euskal Herrian.

Bestalde, **antolatze eta borrokatze tradizio luzea** duen herria ere bada gurea. Mendeetako zapalkuntzaren ondoren bizirik irautea ez da seinale txarra. Azken hamarkadetan herri mugimendua izan da Euskal Herriaren taupada. Bizirik iraun eta kontra egotetik harago proiektu zehatzak

aldarrikatu eta eraiki dituen herri mugimendua. Hor dago lehentxeago aipatutako kapital soziala.

Eta herri mugimendu horren baitan dago alternatiba integrala eraiki asmo duen mugimendua ere bere proiektu propioarekin: ezker abertzalea.

Esan bezala, tokian toki egokitutako proiektu politikoak behar ditugu mundua iraultzeko. Bestelako bizi eredua eraikitzeke eta euskal herritarrok ere gure aletxoak jartzen dugu iraultza horretan gure iraultza propioa eginez. Tximeletaren efektua da. Hegoak hemen astindu eta munduko lau bazterretara iristen den haize bortitza eragiten du. Guretzat erreferentzia diren hamaika borroka daude munduaren luze zabalean eta gu ere beste batzuentzat erreferentzia gara. Zer esanik ez ezker abertzalearen eta herri mugimenduaren borroka hartzen duen garrantziaz Europako pasabide estrategikoan egonda. Kapitalismoaren bihotzean bada iraultzarako hazia.

Ezker abertzalea egunero borrokatuz eraikitzen ari den proiektu politikoa independentzia eta sozialismoa da. Euskal Estatu Sozialista nahi eta behar dugu, euskaldunok burujabe izan gaitezen, gure beharrak guk nahi erara kudeatu ditzagun, mundu orekatu batera bidean lan egin dezagun.

Lotsarik gabe esan behar dugu gure proiektu sozialista osatu gabea dela, baina esan behar dugu sozialismoa gure ustez bidean eraikitzen dela, prozesu bat dela. Horrek gainera proiektua **inklusiboa** izatea ahalbidetzen digu, eta ez baztertzalea. Uneko testuingurura egokitzeko ahalmena ematen du, besteengandik ikasteko aukera eta jende gehiago proiektura biltzeko aukera bere alea ipiniz.

1.3.1.1. Zergatik eta zertarako estatua?

Marxen teoriari jarraiki, Estatu botere hegemonikoak zapalkuntzarako duen tresna nagusi gisa ulertzen da gaur egun. Legedia, polizia, armada, erlijioa, komunikabideak... status quoaren berme nagusiak dira. Are gehiago, ustezko demokrazia faltsu honen bilakaeran, azken hamarkadetan argi geratu da estatua eta beronen gobernatzaileak, herritarron mesederako lanean aritu ordez, merkatuen eta sistema kapitalista patriarkarraren gidaritzapean dabiltzan txotxongilo telegidatuak baino ez direla. Baina era berean argi esan beharra dago hautu politikoa dela hori.

Estatuak duen izaera negatibo horrek, ordea, ez gaitu zertan bere aurkakotasunean itsutu behar. Hau da, estatuz osatua dagoen mundu honetan, tresna baliagarria izan liteke gure herri eredua eraikitze bidean. Slavoj Zizek filosofoaren esanak gogora ekarri; "honetaz jabetu behar gara: inoiz baino gehiago, estatua edo nahi duzun bezala deitu, baina eskala handiko koordinazio mekanismoak behar ditugu, eta ez dugu horren kontra borrokatu behar; haien agintea hartu behar dugu. Ados egon gaitezke oraindik Marxen irakurketarekin, estatua dela dominazio sozialerako tresna... baina hori da ezkeraren betiko kontraesana: printzipio sendoak ditu, baina jarrera pragmatikorik ez. (...) [beraz] galde diezaiozun geure buruari zer gertatzen den ezer gertatzen ez denean". Joxe Azurmendi

filosofo zegamarrak ere hala adierazi zuen Estatuaren beharrak azaltzen duen kontraesana zer duen bere alde eta zer kontra galdetu ziotenean: "Estatuaren alde daukat haren beharra daukagula. Eta horixe bera daukat haren aurka".

Noski, guk eraiki asmo dugun Estatua ez da egun ezagutzen dugunaren erreprodukzioa izan behar. Galdera bati erantzun behar diogu: zertarako Estatua? **Hasteko nazio gisa egituratzeko eta bestetik, euskaldunok ditugun nahiak eta beharrak guk nahi ditugun gisara antolatzeko.** Zentzu horretan Estatuak gure adierazpide onenetan antolatzeko aukera emango digu: egitura subsidiarioa (hau da, erabaki eta botere guneak ahalik eta lokalenak izatea, herri asanblada, auzolana... sustatuz) izango duena, komunitate izaera indartuz, burujabe izanez eta jendarte eredu berria eraikitzeko beharrezko baloreetan oinarritua: parte hartzailea, euskalduna, feminista, desmilitarizatua, autoeratua, autoantolatua...

Beraz, Estatua behar dugu, egungo estatu ereduarekin amaitzeko, Estatu sozialista eraikitzeko. Merkatua, politika eta jendarte zibilaren artean egun dagoen logika zapaltzailearekin amaitu eta hiru elementu horien arteko bestelako harremana eraikitzea ahalbidetuko digu sozialismoak.

Egun, agintean dauden hautu politikoa dela medio, merkatuek agintzen dute eta politikoez hauen nahiak betetzeko herritarron aurkako neurriak hartu eta aplikatzen dituzte. Estatu sozialistak, ordea, herritar politikoak hazi eta hezi behar ditu, polisaren berregituraketa subsidiarioa lehenetsiz, klaseak desagerraraziz balore feministak oinarri, herritarroiei gure burujabetza aitortuz eta ekonomia gure beharren arabera tresna bilakatuz, Amalurraren errespetua oinarri hartuta. **Zentzu horretan norbanakoaren apeten gainetik kolektiboaren beharrak lehenetsiko ditu, jabetza pribatua deuseztatuz eta baliabideak kolektibizatuz.**

Jada sistema patriarkatu eta neoliberalaren logika ankerra ulertu dugu eta baita bakoitzaren elementu ezberdinak aztertu ere. Panorama beltza bada ere, argi geratu da iraultza dela eraldaketarako aukera bakarra bai mundu mailan baina baita tokian toki ere. Egungo egoeraren azterketa eginda eta alternatiba orokorra plazaratuta, hurrengo pausua Euskal Herriko panorama soziopolitikoan gehiago sakontzea izango da eta ireki berri den ziklo politikoan oinarrituko gara horretarako.

2012ko Azaroan

